

Bedir Ashabının İsimleri ve İlk Siyer Müelliflerinden Mûsâ b. Ukbe ile Osmanlı Âlimlerinden Amasyalı Yûsufendizâde'nin Bu İsimlerle İlgili Tespitleri

HASAN TELLİ*

Öz

Hız. Peygamber döneminin en önemli savaşlarından biri Bedir Savaşı'dır. Bu savaşta katılan sahâbiler; *Bedrî*, *Bedir ehlî* ve *Bedir ashabı* olarak anılmışlar ve her daim müslümanlar nezdinde çok saygın ve itibarlı kimseler olmuşlardır. Allah'ın melekler göndererek yardım ettiği ve Hız. Peygamber'in cennetlik olarak vasıflandırdığı Bedir ashabı, Osmanlı kültüründe de önemli bir yere sahip olmuştur. Onların isimlerinin dua olarak okunması tavsiye edilmiş ve bir âdet haline gelmiştir. Bedir Savaşı'na katılanların isimlerini bir liste halinde ilk defa Mûsâ b. Ukbe eserine almıştır. Zamanla bu listedeki isimlerin sayısı ve kimlikleri hakkında çeşitli farklılıklar oluşmuştur. Osmanlı döneminde Bedir ashabı hakkında en uzun listelerden birini Amasyalı âlimlerden Yûsufendizâde vermiştir. Bu çalışmanın amacı, Mûsâ b. Ukbe ile Yûsufendizâde'nin Bedir ashabıyla ilgili tespitlerini inceleyip analiz etmek ve karşılaştırmaktır. Böylelikle Bedir ashabının isimleri konusunda tarihsel süreçteki ittifak ve ihtilaf edilen isimleri belirlemektir. Çalışma Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi* adlı eserinin Muhammed Taberânî ve Muhammed Bakış tarafından yapılan tahkik nüshaları ile Yûsufendizâde'nin *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* ve *Risâle fi zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecrihi ve men uhtulife fi şühûdihî siva'n-nebî* adlı risaleleri kapsamında ele alınmıştır. Çalışmada doküman analiz yöntemi esas alınmıştır. Çalışmanın kapsamı ve yöntemi açısından özgün bir değer taşıdığı ve İslam tarihi alanına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam tarihi, Bedir, Bedir ashabı, Mûsâ b. Ukbe, Yûsufendizâde, Amasya.

* Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü / Assoc. Prof., Mersin University, Faculty of Theology, Department of Islamic History and Arts. Mersin, Türkiye. ORCID: 0000-0002-9142-7469; e-posta: tellihasan@mersin.edu.tr

DOI: 10.26570/isad.1534260 • Gelis/Received 21.08.2024 • Kabul/Accepted 28.10.2024

Atıf/Citation Tellî, Hasan, "Bedir Ashabının İsimleri ve İlk Siyer Müelliflerinden Mûsâ b. Ukbe ile Osmanlı Âlimlerinden Amasyalı Yûsufendizâde'nin Bu İsimlerle İlgili Tespitleri", *İslam Araştırmaları Dergisi*, 54 (2025): 99-150.

The Names of the Companions of Badr and the Perspectives of Mūsā b. 'Uqba, one of the Firs Siyar Writers, and Yusuf Efendizāde of Amasya, an Ottoman Scholar, Regarding These Names

Abstract

One of the most important battles of the Prophet Muhammad's era was the Battle of Badr. The Prophet's companions who participated in this battle were known as Badrī, the people and the Companions of Badr, and they have always been highly respected by Muslims. The Companions of Badr, whom Allah helped by sending angels and whom the Prophet Muhammad described as heavenly, also had an important place in Ottoman culture. It became a custom to recite their names as a prayer. This was also recommended by some Islamic scholars. Mūsā b. 'Uqba was the first to compile a list of the names of the participants in the Battle of Badr. Over time, differences have arisen concerning the number and identity of the names in this list. One of the longest lists of the Companions of Badr in the Ottoman period was given by Yusuf Efendizāde, a scholar from Amasya. The aim of this study is to analyze and compare the findings of Mūsā b. 'Uqba and Yusuf Efendizāde on the Companions of Badr. This study will determine the agreed upon and contested names of the the Companions of Badr according to these two authors. The study is handled within the scope of Mūsā b. 'Uqba's *al-Maghāzi*—specifically its edited copies by al-Ṭabarāni and al-Baqshish—and Yusuf Efendizāde's *Esmāu Aṣḥābi'l-Badr* and *Risāla fī dhikri man shahida wa man lam yashhed wa ḍariba lahū bi-sahmihi wa ajrihi wa man ukhtulīfa fī shuhūdihi siva'n-nabi*. The study utilizes the document analysis method. Given its subject matter and methodology, this study makes an original contribution to the field of Islamic history.

Keywords: Islamic History, Badr, Badr companions, Mūsā b. 'Uqba, Yūsufefendizāde, Amasya

Giriş

Hız. Peygamber döneminin en önemli savaşlarından biri kuşkusuz Bedir Savaşı'dır. İslam'ın âdeta ölüm kalım savaşlarından biri olan Bedir Savaşı 20 Ramazan 2 (16 Mart 624) tarihinde Cuma günü¹ vuku bulmuştur. Bedir Savaşı'na katılan Hız. Peygamber'in sahâbilerine “Bedir ehli” anlamında *ehl-i Bedr*,² “Bedirli” anlamında *Bedrî*³ ve “Bedir ashabi” mânasında *ashâb-ı Bedr*⁴ denmiştir. Bedir ashabi İslam toplumunda oldukça saygıya layık ki-

1 Bedir Savaşı'nın hicri 2 yılının Ramazan ayının 13, 17, 19, 20. günlerinden birinde olduğu ile ilgili farklı rivayetler vardır. Savaşın cuma günü olduğuna ise hemen hemen ittifak edilir. Bu rivayetler arasında 13 veya 20. gün cuma gününe denk gelmektedir. Rivayetlerde Bedir Savaşı günü Kadir gecesi ile irtibatlandırılarak Kadir gecesinin ramazan ayının son on gününde aranması gerektiği çünkü Bedir Savaşı'nın da son on günün sabahında yapıldığı ifade edilmiştir. Buna göre savaşın 20 Ramazan 2 (20 Mart 624) tarihinde Cuma günü olduğunu söylemek mümkündür (Zührî, *el-Megâzi'n-nebeviyye*, s. 62; İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, II, 19; İbn Ebû Şeybe, *Kitâbü'l-Megâzi*, s. 174).

2 İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, II, 18; İbn Ebû Şeybe, *Kitâbü'l-Megâzi*, s. 211.

3 Buhârî, “Gazvetü'l-üşeyrati ve'l-üşeyrati”, 11 (nr. 3987, 3988).

4 Buhârî, “Gazvetü'l-üşeyrati ve'l-üşeyrati”, 5 (nr. 3949); Taberî, *Târîhu't-Taberî*, II, 432.

şiler olarak görülmüştür. Özellikle Osmanlı kültüründe onların isimlerinin dua olarak okunması ve bu isimler hürmetine Cenâb-ı Allah'a hayır dualar edilmesi bir âdet haline gelmiştir.⁵ Duaların kabul olunması, ilahî yardımlara mazhar olmak, düşmana karşı zafer elde etmek, rahmet, bereket, ihsan ve rızaya kavuşmak; dertlere, sıkıntılara, hastalıklara ve bazı engelliliklere karşı şifa bulmak; depresyon, yangın, veba ve cünun gibi âfetlerden emin olmak; dünyevi ve uhrevi maksatlara ermek, insanların ve cinlerin şerrinden korunmak, velayet/evliyalık mertebesine ermek, günahlardan arınmak ve ahirette onlarla beraber haşrolmak amacıyla halis bir niyetle Bedir ashabının isimlerinin dua olarak okunması tavsiye edilmiştir.⁶ Bu geleneğin oluşmasında Bedir ashabının faziletiyle ilgili rivayetlerin İslam toplumunda oldukça kabul görmesinin de tesiri olmuştur. Hz. Peygamber Bedir ashabını, zalim Câlût'a ve onun kalabalık ve güçlü ordusuna karşı nehir imtihanından başarıyla çıkan ve az sayıda olmasına rağmen iman, itaat, sebat, kararlılık ve kahramanlıkla büyük zafer elde eden Tâlût'un ordusuna benzeterek⁷ onları Kur'an'ın müjdelediği insanlar zümresine dahil etmiştir.

Bedir Savaşı'nda Hz. Peygamber'in ashâbı büyük sadakat, yararlık ve kahramanlık göstermiştir. Savaş başlamadan önce Hz. Peygamber, ilk defa müşriklerle savaş durumuna gelen sahabenin savaş hakkındaki görüşlerini sorduğunda onlar sadakatlerini açık bir şekilde ifade etmişlerdir. Bu anlamda Mikdâd b. Esved, Sa'd b. Muâz ve Sa'd b. Ubâde gibi önde gelen sahâbiler, emredildiği takdirde atlarını denize bile sürebileceklerini, çok uzaktaki Berkülgmâd'a⁸ kadar çöl yolculuğu yapabileceklerini, düşmana karşı korkusuz, sabır ve sebat ile savaşabileceklerini, yahudilerin Hz. Mûsâ'yı düşman karşısında yalnız bıraktığı gibi düşman karşısında asla onu yalnız bırakmayacaklarını ve emirlerine koşulsuz itaat edeceklerini açıkça söylemişlerdir.⁹

Hz. Peygamber Bedir ashabının günahlarının bağışlandığını,¹⁰ onların cennete girmeyeceğini,¹¹ cennet ehlinde¹² ve müslümanların en hayırlı

5 Bahri Efendi, *Esmâü Ashâbı Bedr*, vr. 92-93; *Esmâü Ashâbı Bedr*, vr. 59-66; *Esmâü Ashâbı'l-Bedr ve Şühedâü Uhud*. vr. 95-96; *Münacatu Eshâbı'l-Bedr*, vr. 20-55,

6 Hâfız Ali Rızâ, *Esmâ'-i Ashâb-ı Bedr*, vr. 4-5; Özdemir, "Kastamonu Meslic İdaresi İkinci Başkanlığı Hafız Ali Rızâ'nın "Esmâ-u Ashâbı Bedir" İsimli Eseri Hakkında Bir Değerlendirme", s. 27; Kılıç-Kelkit, *Ashab-ı Bedir'in İsimleri ve Fazileti*, s. 35-44.

7 el-Bakara 2/247-251; İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, II, 18; Buhârî, "Gazvetü'l-'uşeyrati ve'l-'useyrati", 5 (nr. 3948-3849); İbn Hibbân, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, s. 185; İbn Ebû Şeybe, *Kitâbü'l-Megâzi*, s. 212.

8 Berkülgmâd: Mekke ile Yemen arasındaki bir yerdir (bk. Bozkurt, "Eman", s. 75-77).

9 İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, II, 13; İbn Hibbân, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, s. 162-163.

10 Buhârî, "Kitâbü't-tefsîr, el-Mümtehine" (nr. 4874); Müslim, "Fadâilü's-Sahâbe", 36 (nr. 161/2494); İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 257-259.

11 İbn Mâce, "Zühd", 33 (nr. 4315)

12 Buhârî, "Gazvetü'l-'uşeyrati ve'l-'useyrati", 8 (nr. 3973, 3974); İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 257-258.

kişileri olduklarını¹³ haber vermiştir. Savaş esnasında Bedir ashabına yardım etmek için Allah melekler göndermiştir.¹⁴ Onlar meleklerin desteklediği kutsi bir topluluktur. Hz. Ömer atıyye verilmesi için oluşturulan divan defterlerine sahabenin isimlerini yazarken İslam'a hizmet ve Hz. Peygamber'e yakınlık derecesine göre isimlerin yazılmasını emretmiş ve bu anlamda öncelikle Bedir Savaşı'na katılanlardan başlamıştır.¹⁵ Bu da sahabe arasında bile Bedir ashabının daha faziletli kabul edildiğini göstermektedir. Bedir ashabının hem Allah hem Hz. Peygamber hem sahabe hem de İslam toplumu arasında faziletli insanlar olarak kabul görmesi onların müslümanlar nezdinde asırlar boyunca sevilmesine, anılmasına ve hayırla yâdedilmesinde vesile olmuştur.

İslam toplumunun Bedir ashabına olan ilgisi, bunların kimlerden oluştuğu ilgili çalışmaların artmasına da zemin hazırlamıştır. Bu yüzden Bedir ashabının isimleriyle ilgili çok sayıda risale ve kitap bölümü yazılmıştır.¹⁶ Yapılan çalışmalarda Bedir ashabının isimleri arasında bazı farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bedir ashabının isimlerinin belirlenebilmesi için bu konuda kaleme alınan çalışmaların içeriklerinin analiz edilmesine ve karşılaştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Biz de bu hususta konuyla ilgili iki önemli şahsiyetin çalışma ve tespitlerini karşılaştırmak ve analiz etmek istedik. Bu anlamda Mûsâ b. Ukbe ile Yûsufefendizâde'nin çalışmalarını tercih ettik. İslam tarihi kaynaklarında bulunduğu kadarıyla Bedir ashabının isimlerini bir liste halinde eserinde sıralayan ilk siyer müellifi Mûsâ b. Ukbe'dir. Mûsâ b. Ukbe, gerek Bedir ashabı gerekse Hz. Peygamber dönemindeki bazı hadiselerin içinde yer alan sahabe ile ilgili verdiği listeleriyle meşhur olmuştur. Bu yüzden birincil kaynak olarak onun eseri değerlendirmeye alınmıştır. Osmanlı âlimlerinden Amasyalı Yûsufefendizâde'nin konuyla ilgili iki risalesini tercih etmemizin en önemli sebebi ise bu âlimin Bedir ashabının isimleriyle ilgili en

13 Buhârî, "Gazvetü'l-üşeyrati ve'l-üşeyrati", 10 (nr. 3983); İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 257-259.

14 Âl-i İmrân 3/124-125; el-Enfâl 8/9; Buhârî, "Gazvetü'l-üşeyrati ve'l-üşeyrati", 10 (nr. 3983).

15 Belâzürî, *Fütûhu'l-Bıldân*, s. 632.

16 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakış, *el-Megâzi*, s. 43-173; Belâzürî, *Ensâbü'l-üşraf*, I, 344-354; İbn Hibbân, *es-Siretü'n-nebeviyye*, s. 185-208; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 214-249; *Esmâ'ü Ashâbi Bedr*, Beyazıt Ktp., nr. B1270/3, vr. 59-66; *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, 1168. Rodos Fethi Paşa Vakfı Hâfız Ahmed Ağa Ktp, nr. 1411, vr. 199-201; *Esmâ'ü Ashâbi Bedr*, Nuruosmaniye Ktp., nr. 3044-1. vr. 1-34; *Esmâ'ü Ashâbi Bedr*, Beyazıt Ktp, vr. V800/2. vr. 9-20; *Esmâ'-i Ashâb-ı Bedr*, Manisa Ktp., nr. 1300/1. vr. 1-9; *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr ve Şühedâü Uhud*, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, nr. BY0001054/21. vr. 95-96; *Münacatu Eshâbi'l-Bedr*, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, nr. 641/3. vr. 20-55; Kılıç-Kelkit, *Ashab-ı Bedir'in İsimleri ve Faziletleri*, s. 38.

uzun listeyi içeren çalışmalardan birini kaleme almış olmasıdır. Ayrıca bu âlimin risalelerini inceleyerek Osmanlı toplumundaki Bedir ashabıyla ilgili kapsamlı bir çalışmayı değerlendirme imkânı bulduk. Böylece tarihsel süreçteki farklılıkları gözlemlene fırsatı yakaladık. Mûsâ b. Ukbe ve Yûsufefendizâde'nin çalışmalarına geçmeden önce onların hayatları konusuna değineceğiz.

İlk dönem siyer müelliflerinden Mûsâ b. Ukbe'nin 55 (675) veya 60 (679) yılında doğduğu tahmin edilmektedir.¹⁷ Tam adı Mûsâ b. Ukbe b. Ebû Ayyaş Ebû Muhammed el-Mıtrafî el-Kureşî el-Medenî'dir.¹⁸ Künyesi Ebû Muhammed'dir.¹⁹ “Dedesi Ebû Ayyaş, Zübeyr b. Avvâm'ın (ö. 36/656) mevlâsıdır. Mûsâ b. Ukbe ve kardeşleri İbrâhim b. Ukbe ve Muhammed b. Ukbe tâbiünün önemli âlimlerinden olup Medine'de Mescid-i Nebevî'de ders halkaları kurmuşlardır. İbn Sa'd (ö. 230/845), Mûsâ b. Ukbe'nin fakih ve muhaddis olduğunu ve fetva verdiğini açıkça ifade etmiştir.²⁰ Mûsâ b. Ukbe sahabeden Abdullah b. Ömer'i (ö. 73/693) ve Câbir b. Abdullah'ı (ö. 78/697) görmüş ve Ümmü Hâlid ile konuşmuştur.²¹ Hac hatırasını anlatırken, “Ben Hz. Peygamber'in ashabından birini gördüm. Necde'nin²² haccettiği yılda haccettiğimde İbn Ömer Mekke'deydi. Sehl b. Sa'd'ı minbere yaslanıyorken gördüm” demiştir.²³ Dönemin önde gelen âlimlerinden dersler almıştır. Hocaları arasında İbn Şihâb ez-Zühri (ö. 124/742), Abdullah b. Dînâr (ö. 127/744), Urve b. Zübeyr (ö. 94/713), Abdurrahman b. Hürmüz (ö. 117/735), Alkame b. Vakkas (ö. 86/705 [?]) ve Nâfi' (ö. 117/735) gibi âlimler bulunmaktadır.²⁴ Mescid-i Nebevî'de hadis ve fıkıh dersleri vermiş ve pek çok âlim tarafından sika kabul edilmiştir. Abdullah b. Mübârek (ö. 181/797), Süfyân b. Uyeyne (ö. 198/814), Mâlik b. Enes (ö. 179/795), Süfyân es-Sevrî (ö. 161/778), Ebû İshak el-Fezâri (ö. 188/804 [?]) ve İbn Cüreyc (ö. 150/767) gibi önemli şahsiyetler ondan dersler almıştır. Megazi konusunda ilk eser yazan müellifler arasındadır. *el-Megâzi*²⁵ adlı eserinde ilk müslümanlar, Habeşistan muhacirleri, Bedir Savaşı'na katılanlar,

17 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakışış, *el-Megâzi*, s. 15-16; Öz, “Mûsâ b. Ukbe”, 321-322.

18 Buhârî, *el-Câmi'ü's-sahîh*, X, 606; Öztürk, *Musa b. Ukbe*, s. 1-20.

19 İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, VII, 519.

20 Vâkıdî, *Kitâbü'l-megâzi*, II, 850; İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, VII, 519-520.

21 Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, VI, 114.

22 Necde'den kasıt Necde b. Âmir el-Hanefî olsa gerektir. Bu kişi 7. yüzyılda Bahreyn ve Yemâme bölgelerinde etkili olan Hâricî fırkalardan Necedât'ın kurucusu ve lideridir (geniş bilgi için bk. Fiğlalı, “Hâricîler”, XVI, 169-175; Öz, “Necedât”, XXXII, 485-446).

23 İbn Ebî Hayseme, *Târîhu İbn Ebi Hayseme*, II, 313.

24 Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl fi esmâ'i'r-ricâl*, XXIX, 116-118; Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, VI, 114-116; Öz, “Mûsâ b. Ukbe”, Ek-II, 321-322; Aydın, *Abdullah b. Mübârek*, s. 49.

25 Olgaç-Arslantay, “Mûsâ b. Ukbe'ye Atfedilen Kitâbü'l-Megâzi”, s. 1-22; Aydın, *Abdullah b. Mübârek*, s. 49.

Bî'rîmaüne ve Huneyn'de şehit olanlar gibi birçok konuda sahabenin isimlerini liste halinde zikretmiştir.²⁶ Onun *el-Megâzî* adlı eserinden seçilerek yazılmış bir hadis el yazması bulunmaktadır.²⁷

İmam Mâlik b. Enes'e "Megaziyi kimden yazalım?" diye sorulduğunda, "Size Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzî*'sini tavsiye ederim. Çünkü o sikadır" şeklinde cevap vermiştir. Mûsâ b. Ukbe, Bedir Savaşı'na katılmayanların katılmış gibi gösterilmesi üzerine, ilerlemiş yaşına rağmen gayrete gelmiş ve Bedir ashabının isimlerini kayıt altına almıştır. İmam Mâlik'e bir kişinin Bedir Savaşı'na katılıp katılmadığı ile ilgili bir soru sorulduğunda o, "Mûsâ b. Ukbe'nin kitabında 'Bu Bedir'e katıldı' diye kim varsa o Bedir'e katılmıştır. Kim Mûsâ b. Ukbe'nin kitabında yoksa o Bedir'e katılmamıştır" diye cevap vermiştir.²⁸ Mûsâ b. Ukbe'nin 141 (758) veya 142 (759) yılında vefat ettiği nakledilmiştir.²⁹

Çalışmamıza konu olan diğer kişi ise Osmanlı âlimlerinden Yûsufefendizâde'dir. Tam adı Yûsufefendizâde Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yûsuf el-Amâsi el-İstanbulî'dir.³⁰ Bursalı Mehmed Tâhir'e göre 1085 (1674) yılında Amasya'da doğmuştur.³¹ Onun, *Sicill-i Osmânî*'de 1080 (1669) yılında,³² *Tuhfe-i Hattâtîn*'de 1066 (1656) yılında doğduğu bildirilmiştir.³³ Fındıklılı İsmet Efendi, onun 1066 (1656) yılında İstanbul'un Nahlbend mahallesinde doğduğunu bildirmiştir.³⁴ Dedesi Reîsülkurrâ Yûsuf Efendi, babası ise Reîsülkurrâ Mehmed Efendi'dir. Babası 1062 (1652) yılında İstanbul'un Sultanahmet civarında Nahlbend Camii'nde imamlık yapmaya başlamıştır. Bu da onun 1066 (1656) yılında Nahlbend mahallesinde doğduğu ile ilgili bilgiyi teyit eden bir durumdur.³⁵ Yûsufefendizâde hafızlığını tamamladıktan sonra kırâat-i seb'a ve aşere-takrip derslerini babasından, Arapça sarf, nahiv, mantık, kelam ve belagat gibi ulûm-ı âliye/alet ilimleri ile akait, tefsir, hadis, fıkıh gibi ulûm-ı âliyeyi/islami yüksek ilimleri³⁶ Fâzıl İbrâhim Efen-

26 Öz, "Mûsâ b. Ukbe", s. 321-322; Olgaç, *Mûsâ b. Ukbe'nin (v. 141/758) Siyer'e Dair Rivayetlerinin Değerlendirilmesi*, s. 5-10.

27 Bu yazma hakkında bk. Schoeler, "Mûsâ b. Ukbe'nin Meğâzîsi", s. 103-136; Schoeler, "Mûsâ b. Ukbe'nin Kitâbü'l-Meğâzîsi İle İlgili Yeni Bulgular", s. 11-21.

28 Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XXIX, 119-121; Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, VI, 114-116.

29 Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, VI, 117; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XXIX, 121; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, IV, 184.

30 Yûsufefendizâde, *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1-31.

31 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, III, 367.

32 Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, III, 278.

33 Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 281-282.

34 İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şekâ'ik*, s. 251-257.

35 Özkan, "Yûsufefendizâde", s. 41; Aslantalay, Aslantalay, *Yûsuf Efendizâde'nin "İnâyetü'l Meliki'l-Mün'im li-Şerhi Sahihi Müslim" Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi*, s. 8.

36 İpşirli, "İlmiye", s. 141-145.

di'den ve Birgili Kara Halil Efendi'den tahsil etmiştir.³⁷ Hüsnuhat derslerini ise Karakız Hoca Mehmed Efendi'den meşketmiştir.³⁸ Bir müddet imamlık yaptığından Bıçakçılar imamı olarak da anılmıştır.³⁹ Çeşitli ilim alanlarında icazetname almıştır. Babasının vefatından sonra 1718 yılında Sultan I. Ahmed Han Vakfı'nda reisülkurralık/kurrâ başkanlığı yapmıştır.⁴⁰ 1735 yılında Çorlulu Ali Paşa'nın sadareti döneminde Sarây-ı Hümâyün hocalığına tayin edilmiş, Sarây-ı Hümâyün Kütüphanesi'nde *Buhârî-yi Şerîf* dersleri vermiştir. Ders sonlarında yapılan hitam duasına padişah da hazır bulunmuştur.⁴¹ Sultan I. Mahmud Kütüphanesi'nde, Ayasofya-yı Kebir Camii'nde, Sadrazam Hüseyin Paşa Medresesi ve Dârülhadisî'nde tefsir hocalığı yapıp talebe okutmuştur. Buralarda kıraat, tefsir ve hadis derslerine ve takrirlerine devam etmiştir. Mübarek gecelerde Sultan I. Mahmud Han'ın huzurunda kürsü vazifesi yapmıştır. Kabasakal Tekkesi'nin Halvetî Şeyhi Sakızlı İlyas Efendi'ye intisap ederek seyrüsülûkünü tamamlamıştır. Mısri Efendi ile mektuplaşmıştır.⁴² *Buhârî-yi Şerîf* şerhini yazıp tamamladığında bu eserini Fatih Camii Kütüphanesi'ne koymuştur. Bu eserine binaen padişah tarafından huzura davet edilmiş ve kendisine 6000 kuruş atıyye ihsan edilmiştir. Hacca gitmek istediğinde ise Sadrazam Ahmed Paşa tarafından kendisine hac yolculuğu masrafları için 1000 altın hediye verilmiştir. Hac yolculuğunda Şam ve Hicaz uleması, kendisine tefsir, hadis ve kıraat ilmindeki ihtisası ve vukufiyetinden dolayı çok hürmet ve ihtiram göstermiş, ayrıca onun takrir derslerine katılmayı fırsat-ı ganimet bilmiştir. Şiirde Hilmî mahlasıyla Arapça, Farsça ve Türkçe manzumlar yazmıştır.⁴³ Sülûs ve nesih hatlarında mahir olan ve mümtaz derecede Arapça, Farsça ve Türkçe bilen Yûsufefendizâde, 14 Ekim 1754 tarihinde vefat etmiş ve İstanbul Topkapı çıkışında Maltepe caddesindeki kabristana defnedilmiştir. Kabri bu kabristanın sağ tarafında orta bir yerdedir. Âlim, fâzıl, âkıl, kâmil, müdekkik, muhakkik, pak itikatlı ve derviş meşrepli bir zattır.⁴⁴ Yetiştirdiği talebeleri arasında Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin, Benderli Ebûbekir Efendi, Mustafa İzmîrî, Müftizâde Mehmed Sâdık Erzincânî ve Koca Râgıb Paşa bulunmaktadır.⁴⁵

37 İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şekâ'ik*, s. 252; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, III, 367; Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, III, 278.

38 Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 281.

39 Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, III, 278.

40 Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 281-282; İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şekâ'ik*, s. 252-253.

41 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, III, 364-365.

42 Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 281-282; İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şekâ'ik*, s. 252-253.

43 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, III, 364-365.

44 Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 281-282; İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şekâ'ik* s. 252-253.

45 Akgül, "Amasyalı Muhaddis Yusufzâde ve Buhârî Şerhi", s. 43; Aslantalay, Aslantalay, *Yusuf Efendizâde'nin "İnâyetül Meliki'l-Mün'im li-Şerhi Sahihi Müslim" Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi*, s. 19-23.

Yüsufefendizâde hadis, tefsir, kıraat, akait, kelam ve felsefe gibi alanlarında pek çok eser telif etmiştir. Hadis alanında *Necâhu'l-kârî li-Sahîhi'l-Buhârî* adlı Buhârî şerhi ve *Înâyetü'l-meliki'l-mün'im li-şerhi Sahîhi Müslim* adlı Müslim şerhi en önemli eserlerindedir. Kıraat ilmi alanında *el-İ'tilâf fi vücûhi'l-ihtilâf*, *Risâle fi Şevâzzi'l-Kırâ'e*, *Tuhfetü't-talebe fi beyâni meddâti tarîki't-Tayyibe*, *Reddül-Kırâ'e fi'ş-Şevâz*, *Risâletü'r-reddiyye fi'd-dâd*, *Risâle fi tahkîkiki ba'zı vücûhi'l-kırâ'âti'l-mezkûre fi'ş-Şâtibiyye* gibi eserler yazmıştır. Tefsir alanında *Hâşiye 'alâ envâri't-tenzil ve esrâri't-te'vil*, *Tefsîru Süreti'l-Beled ve'l-Kevser*, *en-Nefhatü'l-Fâ'iha fi Tefsîri Süreti'l-Fâtiha*, felsefe ve mantık alanında *Hâşiye 'alâ Şerhi Hidâyeti'l-hikme ma'a havâşi'l-Lârî*, akait alanında *Hâşiye 'alâ Hâşiyeti'l-Hayâlî* ve ahlak ve siyer alanında *Hâşiye 'alâ Hâşiyeti Kara Dâvûd ve Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı eserler telif etmiştir.⁴⁶

Mûsâ b. Ukbe ve Yüsufefendizâde'nin Bedir Ashabının İsimlerle İlgili Tespitleri

Bedir ashabının isimlerinin tespitinde en önemli husus, bu savaşa katılan sahâbilerin sayısının belirlenmesi gelmektedir. İlk İslam tarihçilerinden Zührî (ö. 124/742) Bedir ashabının 310 küsur kişi olduğunu nakleder.⁴⁷ Mûsâ b. Ukbe (ö. 141/758) savaşa bir rivayette 316 kişinin, başka bir rivayette 313 kişinin katıldığını söyler.⁴⁸ İbn İshak (ö. 151/768) Bedir ehlinin 314 kişiden oluştuğunu, bunlardan seksen üç kişinin muhacirlerden, altmış bir kişinin Evs ve 170 kişinin de Hazreç kabilesinden olduğunu aktarır.⁴⁹ Vâkıdî (ö. 207/823) savaşa 305 kişinin bizzat katıldığını, sekiz kişinin geride kaldığını ve toplam 313 kişinin ganimetten pay aldığını nakleder.⁵⁰ İbn Sa'd ise 313 veya 314 olduğunu, 270'inin ensardan, kalanının ise muhacirlerden olduğunu ifade eder.⁵¹ Buhârî (ö. 256/870) Bedir ashabının 310 küsur olduğunu nakleder.⁵² İbn Ebû Şeybe (ö. 235/849), İbn Abbas'ın (ö. 68/687-88) rivayetine göre Bedir'e 313 kişinin katıldığını, bunlardan yetmiş beşinin muhacirlerden olduğunu aktarır.⁵³ İbn Hibbân (ö. 354/965), Hz. Peygamber dahil muhacir ve ensardan oluşan Bedir ehlinin sayısının 313 olduğunu, bunlardan seksen üçünün muhacirlerden, altmışının Evs ve 170'inin ise Hazreç kabilesinden oluştuğunu ifade eder. İbn

46 Özkan, "Yüsufefendizâde", s. 41; Yüsufefendizâde, *en-Nefhatü'l-Fâ'iha*; Yüsufefendizâde, *Reddül-Kırâ'e fi'ş-Şevâz*; Yüsufefendizâde, *Tefsîru Süreti'l-Beled ve'l-Kevser*; Yüsufefendizâde, *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1-31.

47 Zührî, *el-Megâzi'n-nebeviyye*, s. 62.

48 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakış, *el-Megâzi*, s. 126-127.

49 İbn İshak, *Kitâbü's-Siyer ve'l-megâzi*, s. 307-308.

50 Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, I, 23.

51 İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, II, 18.

52 Buhârî, "Gazvetü'l-uşeyrati ve'l-useyrati", 5 (nr. 3949).

53 İbn Ebû Şeybe, *Kitâbü'l-Megâzi*, s. 211-212.

Hibbân eserinde Bedir Savaşı'na katılan 289 kişinin adını zikreder.⁵⁴ Hasılı ilk İslam tarihçilerine göre Bedir ashabının sayısının 313-316 arasında olduğunu söylemek mümkündür. Daha sonraki tarihçilerde bu sayının arttığı görülmüştür. Busrâlî İbn Kesîr (ö. 774/1373) Bedir ashabından 336 kişinin isimlerini alfabetik sıraya göre yazmıştır.⁵⁵ Bu sayının artmasında Bedir Savaşı'na katıldığı ihtilafli olan isimlerin de eklenmesinin önemli bir etken olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmamıza konu olan Amasyalı âlimlerden Yûsufendizâde ihtilafli isimleri de eklemek suretiyle Bedir ashabının sayısını 364'e kadar çıkarmıştır.⁵⁶

Bedir ashabının isimlerini bir liste halinde ilk defa eserine alan Mûsâ b. Ukbe'dir. Bu liste onun *el-Megâzi* adlı eserinde geçmektedir. Bu eser içeriğindeki bilgilerle birçok müellife kaynaklık etmiştir. Beyhaki (ö. 458/1066), İbn Hacer (ö. 852/1449), İbn Kesîr (ö. 774/1373) ve Ebü'l-Hayr el-İşbîlî (ö. 575/1179) bunlardan birkaçıdır.⁵⁷ Yûsuf b. Muhammed Ömer b. Kâdî Şühbe (ö. 789/1387), Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi*'den yirmi hadis seçerek *Müntehab* adlı bir çalışma ortaya koymuş, daha sonra bu çalışma Eduard Sachau tarafından 1904 yılında neşredilmiştir.⁵⁸ Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi* adlı eseri Muhammed Bakşîş tarafından *Megâzi li Mûsâ b. Ukbe*⁵⁹ adıyla ve Muhammed Taberânî tarafından da *el-Megâzi Seyyidinâ Muhammed*⁶⁰ adıyla tahkik edilmiştir. Bu çalışmalar *el-Megâzi*'nin en başarılı tahkikleri arasında yer almaktadır. Bu yüzden çalışmada bu iki tahkik nüshası esas alınmıştır. Bu tahkikler arasındaki farklılıklar da bu çalışma ile ortaya konmaya çalışılmış; Bedir ashabının isimleri muhacirler, Evsliler ve Hazreçliler olmak üzere üç ana kategoride ele alınmıştır. Muhammed Bakşîş nüshasında yetmiş dokuz muhacir, altmış bir Evsli ve 157 Hazreçli olmak üzere 297 sahâbînin, Taberânî nüshasında ise seksen iki muhacir, altmış bir Evsli ve 160 Hazreçli olmak üzere 303 sahâbînin ismi Bedir ashabı olarak kaydedilmiştir.⁶¹

Yûsufendizâde'nin Bedir ashabının isimleriyle ilgili iki çalışması tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı risalesidir. Bu risale Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Nuruosmaniye

54 İbn Hibbân, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, s. 185-208.

55 c, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 214-249.

56 Yûsufendizâde, *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1-5.

57 Beyhaki, *Delâilü'n-Nübüvve*; İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-Bârî*; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*; İbn Hayr el-İşbîlî, *Fehrese*; Olgaç, *Mûsâ b. Ukbe'nin (v. 141/758) Siyer'e Dair Rivayetlerinin Değerlendirilmesi*, s. 3.

58 Eduard Sachau, "Das Berliner Fragment des Mûsâ Ibn Ukba", s. 445-470.

59 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, thk. Bakşîş.

60 Mûsâ b. Ukbe, *Megâzi*, thk. et-Taberânî.

61 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, thk. Bakşîş, s. 134-173.

Kütüphanesi'nde 03046-001 nolu koleksiyon numarasıyla kayıtlıdır. Kitabın cildinin sırt, kenar ve sertabı kahverengidir. Kapaklarında ve miklebinde üç adet ebrulu yıldız şemse ve cetvel bulunmaktadır. Kitap zencirekli ve şirâzeli bir mukavva cilde sahiptir. Eser iki risalenin ciltlendiği bir kitap halinde olup otuz bir varaktan ibarettir. Kitabın birinci bölümünde Yüsufefendizâde'nin *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı risalesi, ikinci bölümde ise ilk Türk matbaasının kurucusu, Osmanlı devlet adamı ve aydını İbrâhim Müteferrika'nın (ö. 1747) pusulânın keşfi, kullanımı, mıknaatısın tarihi, mahiyeti ve özellikleri ile ilgili *Fuyûzât-ı Mıknâtiyye* adlı risalesi bulunmaktadır.⁶² Kitabın giriş sayfasında iki mühür vardır. Birinci mühür III. Osman'ın (1754-1757) tuğralı vakıf mührüdür. İkinci mühürde ise İbrâhim Hanîf yazmaktadır. Giriş sayfasında kitabın Sultan Osman Han (III. Osman) Vakfı'na ait olduğu ve Haremeyn-i Muhteremeyn evkafı müfettişi İbrâhim Hanîf tarafından tescil edildiği ifade edilmektedir.⁶³

Yüsufefendizâde'nin *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* risalesinde eserin yazılış tarihi ile ilgili bir kayıt bulunmamaktadır. Risalenin sonunda eserin Veziriazam Ahmed Paşa'nın emriyle Yüsufefendizâde olarak bilinen Ebû Muhammed Abdullah b. Muhammed tarafından yazıldığı açıkça ifade edilmiştir.⁶⁴ Yüsufefendizâde'nin yaşadığı 1656-1754 yılları arasında⁶⁵ veziriazamlık yapan dört Ahmed Paşa vardır.⁶⁶ Bunlardan Fâzıl Ahmed Paşa, 1661-1676 yıllarında on beş yıl, Kavanoz Ahmed Paşa 1703 yılında iki ay, Kalaylıkoz Ahmed Paşa 1704 yılında iki ay ve Şehlâ Ahmed Paşa 1740-1742 yıllarında yaklaşık iki yıl veziriazamlık görevi yapmıştır.⁶⁷ Yüsufefendizâde'nin 1735 yılında Sarây-ı Hümâyün hocası olması⁶⁸ onun sarayla olan münasabetlerinin bu yıldan sonra başladığına işaret etmektedir. Şehlâ Ahmed Paşa'nın veziriazamlık yaptığı I. Mahmud (1730-1754) döneminde⁶⁹ Yüsufefendizâde'nin de Ayasofya Camii'ndeki kütüphaneye tefsir müderrisi ve Sarây-ı Hümâyün Kütüphanesi'ne hâfızıkütüp olarak atanması⁷⁰ Yüsufefendizâde ile Şehlâ Ahmed Paşa'nın teşrikimesai içinde olduğunu göstermektedir. Şehlâ Ahmed Paşa'nın hac yolculuğu masrafları için Yüsufefendizâde'ye 1000 altın hediye vermesi⁷¹ ikisi arasındaki münasebeti açıkça ortaya

62 Yüsufefendizâde, *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1-5.

63 Yüsufefendizâde, *Esmü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1^b.

64 Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 6^b.

65 Özkan, "Yüsufefendizâde", s. 41-42; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmâni*, III, 378-379; *Osmanlı Müellifleri*, I, 364-365.

66 Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, V, 41-59.

67 Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, V, 43,52,58.

68 Özkan, "Yüsufefendizâde", s. 41-42.

69 Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, V, 58.

70 Özkan, "Yüsufefendizâde", s. 41-42.

71 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, III, 364-365.

koymaktadır. Böyle bir yakın çalışma döneminde Şehlâ Ahmed Paşa'nın, Yûsufendizâde'den ashâb-ı Bedir'in isimlerini yazma talebinde bulunması⁷² oldukça mantıklı gözükmektedir. Buna binaen *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı eserin Şehlâ Ahmed Paşa döneminde yani 1740-1742 yılları arasında yazıldığını söylemek mümkündür.

Yûsufendizâde'nin *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı risalesi besmele ile başlamaktadır. Akabinde Bedir ashabının isimleri tek tek yazılmıştır. Bedir ashabının isimlerinden bahseden başka eserlerde olduğu⁷³ gibi Bedir ashabının faziletinden bahsedilmemiştir. Bu birinci risalede 364 sahâbînin ismine yer verilmiştir. Bunlardan bazılarının tekrardan ibaret olduğu görülmüştür.

Yûsufendizâde'nin Bedir ashabının isimleriyle ilgili ikinci çalışması ise Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Süleymaniye Kütüphanesi'nde *Risâle fî zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihî ve ecrihî ve men uhtulife fî şühûdihî siva'n-nebî* adıyla 03788-006 nolu koleksiyon numarasıyla kayıtlıdır. Risale iki görüntü sayfasından oluşmaktadır. Bu risale 521 sayfadan oluşan yazma bir kitabın içerisinde, yirmi ve yirmi birinci görüntü sayfasında bulunmaktadır. Fizikî kitabın içinde ise on dördüncü ve on beşinci sayfada yer almaktadır.⁷⁴ Risalede herhangi bir tarih verilmemektedir. Bu ikinci risalenin içeriği incelendiğinde, birinci risalenin âdetâ bir kopyası şeklinde olması ve Bedir Savaşı'na katılan bazı sahâbîlerin isimlerinin eksik yazılmasına rağmen toplam sayının birinci risaledeki sayı ile aynı verilmesi ikinci risalenin daha sonra yazıldığını teyit etmektedir. Bu ikinci risalede 356 sahâbînin ismine yer verilmiştir.

Yûsufendizâde Bedir Savaşı'na katılanların isimlerini her iki risalesinde de üç ana başlık ve her başlık altında üçer alt başlık olmak üzere toplamda dokuz kategoride ele almıştır. Bütün bu kategorilerde 364 sahâbînin ismini zikretmiştir. Bunlardan sekiz tanesinin ismi ikişer defa tekrarlanmıştır. Dolayısıyla gerçek anlamda Yûsufendizâde'nin risalelerinde verdiği Bedir ashabının sayısı 356'dır. Yûsufendizâde'nin hazırladığı dokuz kategori Mûsâ b. Ukbe'nin kategorileriyle uyumlu olup ona yapılan ilavelerden oluşmaktadır. Yûsufendizâde ile Mûsâ b. Ukbe'nin hazırladıkları listeleri şu şekilde kategorize edebiliriz.

72 Yûsufendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 1^b.

73 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakış, *el-Megâzi*, s. 134-173; İbn Hibbân, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, s. 157-209; *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, nr.1411, vr. 199-201; *Esmâü Ashâbi Bedr*, nr. 3044-1, vr. 1-34; *Esmâü Ashâbi Bedr*, nr. V800/2, vr. 9-20; *Esmâ'i Ashâb-ı Bedr* nr. 1300/1, vr. 1-9; Ahmed b. İbrâhim, *Esmâ'-i Ashâb-ı Bedr* nr. 455-2, vr. 124-131.

74 Yûsufendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

1. Bedir Savaşı'na Katılan Muhacirler

1.1. Bedir Savaşı'na Bizzat Katılan ve Ganimet alan Muhacirler (Birinci Kategori)

Yüsufefendizâde'nin *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* adlı birinci risalesinde *Zikrû men şehide bedren mine'l-mühâcirin* adlı başlık altında Bedir Savaşı'na katılan muhacir sahâbilerin isimleri zikredilmiştir. *Risâle fi zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecirihî ve men uhtulife fi şühûdihî si-va'n-nebi* adlı ikinci risalede herhangi bir başlık kullanılmadan Bedir Savaşı'na katılan muhacirlerin isimlerine yer verilmiştir. Bu isimler zikredildikten sonra her iki risalede de bu kısımda seksen kişinin olduğu ifade edilmiştir. İsimlerin yazımında alfabetik sıra gözetilmemiştir. İsimler sıralanırken yer yer kabile ve nesep bağı sırasına riayet edildiği tespit edilmiştir. Birinci risalede savaşa katılan Hz. Hamza'nın ismine yer verilmemiş, muhtemelen unutulmuş veya gözden kaçırılmıştır. İkinci risalede ise bu hatanın farkına varılmış ve Hz. Hamza'nın ismi eklenmiştir. Her iki risalede de sahâbiler, kendileri ve babalarının isimleriyle kısaca zikredilmiş, uzun soy kütüğü yazılmamış ve kabileleri de belirtilmemiştir. Saîd mevlâ Hâtîb, Habbâb mevlâ Utbe ve Sâlim mevlâ Ebû Huzeyfe gibi azatlık olan bazı sahâbiler, kendisini azat edenlerle beraber yazılırken Resûlullah'ın azatlı kölesi olan Enese (veya Üneyse) ve Ebû Kebşe'nin ise sadece isimleri yazılmakla yetinilmiştir. Birinci risalede muhacirlerin sayısı belirtilirken toplam sayıya Hz. Ebû Bekir'in hem künye hem de esas adı olan Abdullah b. Osmân ismi de eklenmiştir. Yani Hz. Ebû Bekir'in adı iki defa hesap edilerek savaşa katılan muhacirlerin toplam sayısının seksen olduğu belirtilmiştir. Bu da birinci risalede gerçek anlamda yetmiş dokuz kişiden bahsedildiğini göstermektedir. İkinci risalede ise bu hata müellif tarafından farkedilerek düzeltilmiş ve sayı seksene çıkmıştır. Özetle her iki risaleyi ele alacak olursak bu kategoride Yüsufefendizâde'nin Bedir Savaşı'na katılan seksen muhacirin ismini verdiği belirlenmiştir.⁷⁵

Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi* adlı eserinde Bedir Savaşı'na katılan muhacirlerin toplamı Bakşîş ve Taberânî nüshalarında seksen iki kişi olarak belirtilmiştir. Ancak Bakşîş nüshasında seksen iki kişiden üç kişinin ismi; Ebû Sinân b. Vehb, Mâlik b. Amr ve Vehb b. Sa'd b. Ebû Serh'in (Vehb b. Ebû Serh b. Rebîa b. Hilâl adıyla) ikişer defa yazılmıştır. Yani Bakşîş nüshasında gerçek anlamda Bedir'e katılan yetmiş dokuz muhacir sahâbînin isminin yazıldığı belirlenmiştir.⁷⁶ Taberânî nüshasında ise tekrarlanan isme rastlanmamıştır. Bakşîş nüshası ile Taberânî nüshasında verilen isimlerin tamamı aynı değildir. Bazı farklı isimlerin olduğu görülmektedir. Bu

75 Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 2-4; Yüsufefendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

76 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 147-154.

nüshalardaki farklı isimler birleştirildiğinde Bedir'e katılan muhacilerin toplam sayısının seksen dokuza ulaştığı görülmektedir. Bunları karşılaştırdığımızda her iki nüsha arasında ittifak edilen isimlerin sayısı yetmiş ikidir. İttifak edilen bu isimler "Ek 1" listede gösterilmiştir. Taberânî nüshasında olup Bakşîş nüshasında olmayan isimlerin sayısı ondur. Bakşîş nüshasında olup Taberânî nüshasında olmayan isimlerin toplamı ise yedidir. Bu hususu Tablo 1'de şöyle ifade edebiliriz.⁷⁷

Tablo 1: Bedir'e katılan muhacirlerle ilgili olarak Mûsâ b. Ukbe'nin el-Megâzi'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
	Sadece Taberânî nüshasında olup Bakşîş nüshasında olmayan isimler	Sadece Bakşîş nüshasında olup Taberânî nüshasında olmayan isimler
1	Husayn b. Hâris	Âmir b. Amr b. Âmir (Âmir b. Abdullah b. Cerrâh Ebû Ubeyde)
2	Abdullah b. Cahş	Sâib b. Osmân b. Maz'ûn
3	Ukbe b. Vehb	Tuleyb b. Umeyr b. Vehb
4	Ukkâşe b. Mihsan	Midlâc b. Amr
5	Sinân b. Ebû Sinân	Sekf b. Amr b. Sumeyt
6	Şemmâs b. Osmân	Mudtacea b. Üsâse b. Abbâd b. Abdümttalib
7	İyâs b. Bükeyr	Abdullah b. Sürâka b. Mu'temir
8	Hâlid b. Bükeyr	
9	Selîf b. Amr	
10	Ebû Ubeyde b. Cerrâh	

Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Musâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi*'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshaları birbirleriyle karşılaştırıldığında bu risalede ve nüshalarda zikredilen muhacirler arasında aynı kişi olduğu halde isimleri farklı yazılan birçok sahâbînin olduğu görülmüştür.⁷⁸ Yapılan incelemede aynı kişiler olduğu anlaşılan sahâbîlerin isimleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

77 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 147-154; Mûsâ b. Ukbe, thk. Taberânî *Megâzi*, II, 66-92.

78 Belâzürî, *Ensâbü'l-eşraf*, I, 353; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, V, 214-249; Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 147-154; Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, II, 66-92; Yûsufendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 2-4; Yûsufendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

Tablo 2: Bedir'e katılan muhacirlerle ilgili olarak Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen şahâbiler			
	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî nüshasında	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Bakşîş nüshasında
1	Muharrer b. Nadle	Muhriz b. Vehb	Muhriz b. Nadle b. Abdullah
2	Yezîd b. Rukayş	Erbed b. Rukayş	Yezîd b. Rukayş b. Riâb b. Ya'mer
3	Saîd mevlâ Hâtîb	Sa'd mevlâ Hâtîb	Sa'd mevlâ Hâtîb
4	Süveybit	Süveybit b. Sa'd b. Harmele	Süveybit b. Harmele
5	Mikdâd b. Amr	Mikdâd b. Esved	Mikdâd b. Amr b. Sa'lebe
6	Umeyr b. Abdüamr b. Nadle	Züşşimâleyn b. Abd b. Amr b. Nadle	Züşşimâleyn b. Abdüamr b. Nadle
7	Muattib b. Avf	Muattib b. Hamrâ	Muattib b. Avf b. Âmir
8	Vehb b. Sa'd	Vehb b. Ebû Serh b. Rebîa b. Hilâl	Vehb b. Sa'd b. Ebû Serh
9	Süheyl b. Vehb	Süheyl b. Beydâ	Süheyl b. Beydâ
10	Safvân b. Vehb	Safvân b. Beydâ	Safvân b. Beydâ
11	Müdlîc b. Amr	-	Midlâc b. Amr
12	-	-	Âmir b. Amr b. Âmir (Âmir b. Abdullah b. Cerrâh Ebû Ubeyde)

Mûsâ b. Ukbe ile Yûsufefendizâde'nin verdiği listeler karşılaştırıldığında bunlardan birkaçı hariç çoğunun benzer olduğu tespit edilmiştir. Buna göre Bedir Savaşı'na katılan muhacirler arasında Yûsufefendizâde'nin risalelerinde iki farklı ismin, buna mukabil Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi*'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında dört farklı ismin olduğu belirlenmiştir.⁷⁹ Yûsufefendizâde'nin risalelerine aldığı farklı iki ismin İbn Kesîr'in eserinde yer aldığı tespit edilmiştir.⁸⁰ Bu durum Yûsufefendizâde'nin İbn Kesîr'deki listeden istifade etmiş olabileceğine işaret etmektedir. Bu durum Tablo 3'te gösterilmiştir.

79 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 147-154; Mûsâ b. Ukbe, thk. Taberânî, *Megâzi*, II, 66-92; Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 2-4; Yûsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

80 İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, V, 214-249.

Tablo 3: Bedir'e katılan muhacirlerle ilgili olarak Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında verilen listelerde farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
Sıra	Yûsufendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında olmayan farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında olan ancak Yûsufendizâde'nin risalelerinde olmayan farklı isimler
1	Ebû Maşşî Süveyd b. Maşşî	Hilâl b. Ebû Havlî
2	Mâlik b. Ebû Havlî	Selîb b. Amr
3	-	Âmir b. Amr b. Âmir
4	-	Mudtacea b. Üsâse b. Abbâd b. Abdümuttalib

1.2. Bedir Savaşı'na Katılmayıp Ganimetten Pay Alan Muhacirler (İkinci Kategori)

Yûsufendizâde'nin her iki risalesinin “Zikrû men lem yeşhedhâ ve darabe lehû Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bi-sehmihî ve ecrihî mine'l-muhâcirîn” başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katılmayan ancak Hz. Peygamber tarafından ganimetten pay verilen muhacirlerden üç sahâbînin ismine yer verilmiştir. Bu üç sahâbî şunlardır: Osmân b. Affân, Talha b. Ubeydullah ve Saîd b. Zeyd. Müellif, bu sahâbîlerin niçin savaşa katılmadıklarıyla ilgili herhangi bir bilgi sunmamış sadece isimlerini vermekle yetinmiştir.⁸¹ Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzî*'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında da aynı isimlere yer verilmiş, ayrıca bunların savaşa niçin katılmadıklarıyla ilgili bilgiler de sunulmuştur. Osmân b. Affân'ın hastalanan eşi Rukyye ile ilgilenmesi için Hz. Peygamber'in emri üzere geride kaldığı, Talha b. Ubeydullah ve Saîd b. Zeyd'in, Ebû Süfyân'ın riyasetindeki kervan hakkında bilgi almak için görevlendirildiği ve bu ikisinin savaşın sonunda Bedir'e geldikleri ifade edilmiştir.⁸²

1.3. Bedir Savaşı'na Katıldığı İhtilaflı Olan Muhacirler (Üçüncü Kategori)

Yûsufendizâde'nin her iki risalenin “Zikrû men uhtulife fi şühûdihî bedren minhüm” başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katılıp katılmadığı ihtilaflı olan muhacir sahâbîlerin isimleri zikredilmiştir. Birinci risalede on bir sahâbînin, ikinci risalde ise dokuz sahâbînin ismi verilmiştir. Birinci ve ikinci risalde verilen dokuz isim aynı kişilerden oluşmuş olup şu

81 Yûsufendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 3^b; Yûsufendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

82 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzî*, s. 147-154; Mûsâ b. Ukbe, thk. Taberânî, *Megâzî*, II, 66-92.

kimselerdir: Suheyb mevlâ el-Âs, Vehb b. Sa'd, İyâz b. Züheyr, Hâtıb b. Amr, Hureym b. Fâtık, Sebre b. Fâtık, Tuleyb b. Umeyr, Kuseyr b. Amr es-Sülemî ve Yezîd b. Ahnes'tir. Birinci risalede ek olarak Ma'n b. Yezîd ve Ahnes'in ismine yer verilmiştir.⁸³

Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında ise Bedir ashabının isim listesi verilirken durumu ihtilafı olanlarla ilgili herhangi bir sınıflandırma yapılmamıştır. Yûsufefendizâde'nin bu konuda listeye aldığı on bir sahâbîden sadece dört kişinin ismi Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında zikredilmiştir. Bunlar; Vehb b. Sa'd, İyâz b. Züheyr, Hâtıb b. Amr ve Tuleyb b. Umeyr'dir.⁸⁴ Bu kategoride Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olup Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olmayan farklı bir isim bulunmamaktadır. Buna mukabil Yûsufefendizâde'nin eserinde olup Mûsâ b. Ukbe'nin eserinde olmayan yedi kişinin isminin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Tablo 4'te gösterilmiştir.

Sıra	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olmayan farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olan ancak Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olmayan farklı isimler
1	Suheyb mevlâ el-Âs	-
2	Hureym b. Fâtık	
3	Sebre b. Fâtık	
4	Kuseyr b. Amr es-Sülemî	
5	Yezîd b. Ahnes	
6	Ma'n b. Yezîd (Sadece birinci risalede geçer)	
7	Ahnes (Sadece birinci risalede geçer)	

2. Bedir Savaşı'na Katılan Evsliler

2.1. Bedir Savaşı'na Bizzat Katılan ve Ganimetten Pay Alan Evsliler (Dördüncü Kategori)

Yûsufefendizâde'nin her iki risalenin "Zikrû men şehidehâ mine'l-ensâri mine'l-Evs" başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katılan ve ganimetten pay alan Medineli ensardan Evs kabilesine mensup olan sahâbîlerin isimlerine yer verilmiştir. Birinci risalede altmış sekiz Evsli, ikinci risalede ise altmış yedi Evsli sahâbînin ismi zikredilmiştir. İkinci risalede Mâlik b.

83 Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 3^b; Yûsufefendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

84 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, thk. Bakış, s. 134-173.

Kudâme'nin adı yazılmamıştır. Birinci risaledeki Abbâd b. Bişr'in ve Hâris b. Ebû Hazme isimleri, ikincide yanlışlıkla Abdullah b. Hâris ve Hâris b. Hazme olarak yazılmıştır. İsimler tek tek yazıldıktan sonra her iki risalede de Evs kabilesinden toplamda altmış sekiz kişinin katıldığı ifade edilmiştir. Bu da ikinci risalede ismi belirtilmeyen Mâlik b. Kudâme'nin sehven eklenmediğini göstermektedir. Bu kısımda alfabetik sıra gözetilmemiştir. Müellifin sıralamada yer yer kabile bağı sırası gözetildiği gözlemlenmiştir. Yûsufendizâde'nin bu kısımda belirttiği isimlerin çoğunluğu Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde yer alan kişilerdir. Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Bakşîş'in nüshasındaki listede yer alan birçok sahâbinin ismi aynı sırada peşi peşine gelmektedir.⁸⁵

Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi*'sinin hem Taberânî hem de Bakşîş nüshasında Evs kabilesinden Bedir Savaşı'na katılan sahâbilerin sayısı altmış bir olarak belirtilmiştir. Ancak nüshalar arasında bazı isim farklılıklarının olduğu görülmektedir. Bu anlamda Taberânî'nin nüshasında altı farklı isim, Bakşîş'in nüshasında ise altı farklı isim yer almaktadır. Her iki nüshayı birleştirecek olursak toplam altmış yedi Evsli'nin Bedir Savaşı'na katıldığını söyleyebiliriz. Ancak Bakşîş nüshasında Evsli olarak geçen Sübeyk b. Hâtıb b. Kays, Taberânî nüshasında Hazreçliler kısmında Sübey' b. Kays olarak yer almıştır. Bu kişiyi Hazreçliler kategorisinde ele alacak olursak bir kişi eksilmiş olur ve toplam altmış altı Evsli sahâbinin Bedir'e katıldığı belirlenmiş olur. Taberânî ve Bakşîş'in nüshalarında ortaya çıkan farklı isimler Tablo 5'te gösterilmiştir.⁸⁶

Tablo 5: Bedir'e katılan Evs'liler'le ilgili olarak Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
	Sadece Taberânî nüshasında olup Bakşîş nüshasında olmayan isimler	Sadece Bakşîş nüshasında olup Taberânî nüshasında olmayan isimler
1	Ebû Dayyâh b. Sâbit b. Nu'mân	Hâris b. Evs
2	Ebû Müleyl b. Ez'ar	Habbâb b. Kayzî b. Amr
3	İlyâs b. Katâde	Abbâd b. Bişr b. Vakş
4	Sâlim b. Ma'kıl (Yeâr/Teâr)	Zuheyr b. Râfî'
5	Seleme b. Eslem	Sübeyk b. Hâtıb b. Kays (Sübey' b. Kays) (Not: Bu kişi Hazreçliler kategorisinde de yer almıştır)
6	Seleme b. Sâbit b. Vakş	Üneys b. Katâde

85 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 154-159; Yûsufendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 3-4; Yûsufendizâde, *Risâle fî zikri men*, vr. 14-15.

86 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 154-159; Mûsâ b. Ukbe, thk. Taberânî, *Megâzi*, II, 93-109.

Yüsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi*'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında ortaya konan Evsli sahâbilerin isimleri karşılaştırıldığında aynı kişi olduğu halde isimleri farklı yazılan bazı sahâbilerin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Tablo 6'da gösterilmiştir.⁸⁷

Tablo 6: Bedir'e katılan Evsliler'le ilgili olarak Yüsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen sahâbiler			
	Yüsufefendizâde'nin risalelerinde	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî nüshasında	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Bakşîş nüshasında
1	Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir	Beşîr b. Abdülmünzir	Ebû Lübâbe Beşîr b. Abdülmünzir
2	Rib'î b. Râfi' el-Hâris	Rib'î b. Ebû Rib'î	Rib'î b. Râfi'
3	Ebû Müleyk b. Ez'ar	Ebû Müleyl b. Ez'ar	-
4	Ebû Akîl Abdurrahman b. Abdullah	Ebû Akîl Abdullah b. Sa'lebe	Abdurrahman b. Abdullah b. Sa'lebe Ebû Akîl
5	Hâris b. Arfece	İbn Arfece	Hâris b. Arfece b. Hâris b. Mâlik
6	Nasr b. Hâris	Nadr b. Hâris	Nasr b. Hâris
7	Râfi' b. Yezîd	Râfi' b. Sehl	Râfi' b. Sehl
8	Ebû Dayyâh en-Nu'mân b. Sâbit	Ebû Dayyâh b. Sâbit b. en-Nu'mân	-
9	-	Sübey' b. Kays	Sübeyk b. Hâtib b. Kays

Taberânî ve Bakşîş nüshalarında Bedir'e katıldığı ortaya konan altmış altı kişilik Evsli sahâbînin isimleri ile Yüsufefendizâde'nin risalelerinde yazılan altmış sekiz kişilik Evsli sahâbîlerin isimleri karşılaştırıldığında bazı isimlerde farklılıkların olduğu görülmektedir. Yüsufefendizâde'nin risalelerinde sekiz, Taberânî ve Bakşîş nüshalarında ise beş farklı isim bulunmaktadır.⁸⁸ Bu husus Tablo 7'de gösterilmiştir.

87 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 154-159; Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 3-4; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

88 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 154-159; Mûsâ b. Ukbe, thk. Taberânî, *Megâzi*, II, 93-109; Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 3-4; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

Tablo 7: Bedir'e katılan Evs'liler'le ilgili olarak Yûsufefendizâde ve Mûsâ b. Ukbe'nin listelerinde farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
Sıra	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olmayan farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında olan ancak Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olmayan farklı isimler
1	Şüreyk (Şerik) b. Enes	İlyâs b. Katâde
2	Abdullah b. Hâris	Sâlim b. Ma'kıl (Yeâr/Teâr)
3	Yezîd b. Seken	Habbâb b. Kayzî b. Amr
4	Âmir b. Yezîd	Zuheyr b. Râfi'
5	Umâre b. Ziyâd	Sübeyk b. Hâtıb b. Kays (Sübey' b. Kays)
6	İyâs b. Evs	
7	Hidâş b. Katâde b. Rebîa	
8	Ebû Hanne b. Mâlik	

2.2. Bedir Savaşı'na Katılmayıp Ganimetten Pay Alan Evs'liler (Beşinci Kategori)

Yûsufefendizâde'nin her iki risalesinde de “Zikrû men lem yeşhedhâ ve darabe lehû Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem bi-sehmihî ve ecrihî minhüm” adlı bir başlık açılmış ve bu kısımda Bedir Savaşı'na katılmayan ancak Hz. Peygamber tarafından ganimetten hisse verilen Evs kabilesinden dört sahâbinin ismine yer verilmiştir. Bunlar; Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir, Hâris b. Hâtıb, Âsım b. Adî ve Havvât b. Cübeyr'dir.⁸⁹ Mûsâ b. Ukbe ise Bedir Savaşı'na katılmayıp da ganimetten pay alan Ebû Lübâbe, Hâris b. Hâtıb, Havvât b. Cübeyr ve Âsım b. Adî'nin ismine yer vermiş ve savaşa niçin katılmadığı ile ilgili bilgiler sunmuştur. Bu kişilerin Bedir'e gitmek için Hz. Peygamber'le yola çıktığı, yolda iken onun talimatıyla Medine'ye geri döndürüldüğü ve ganimetten pay verildiği ifade edilmiştir.⁹⁰ Bedir Savaşı'na katılmayıp ganimetten pay alan Evs'liler'le ilgili olarak Yûsufefendizâde'nin ve Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde aynı isimler bulunmakta ve farklı bir isim yer almamaktadır.

89 Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 4^a; Yûsufefendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

90 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 174-175.

2.3. Bedir Savaşı'na Katıldığı İhtilaflı Olan Evsliler (Altıncı Kategori)

Yüsufefendizâde'nin her iki risalesinin "Zikrû men uhtulife fî şühûdihî bedren minhüm" başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katıldığı ihtilaflı olan Evs kabilesinden iki kişinin adı zikredilmiştir. Bunlar; Ziyâd b. Seken ve Hâris b. Evs'tir.⁹¹ Mûsâ b. Ukbe bu konuda durumu ihtilaflı olanlarla ilgili herhangi bir sınıflandırma yapmamış, Hâris b. Evs'i listesine almış ancak Ziyâd b. Seken'i listesine almamıştır.⁹² Bu kategoride Mûsâ b. Ukbe'nin eserinde olup Yüsufefendizâde'nin eserinde olmayan farklı bir isim bulunmamaktadır. Bu durum Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Bedir'e katıldığı ihtilaflı olan Evsliler'le ilgili olarak Yüsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında geçen farklı isimler		
	Yüsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında geçmeyen farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında olan ancak Yüsufefendizâde'nin risalelerinde geçmeyen farklı isimler
1	Ziyâd b. Seken	-

3. Bedir Savaşı'na Katılan Hazreçliler

3.1. Bedir Savaşı'na Katılan ve Ganimetten Pay Alan Hazreçliler (Yedinci Kategori)

Yüsufefendizâde'nin her iki risalesinde "Zikrû men şehidehâ mine'l-ensâri mine'l-Hazrec" adlı bir başlık açılmıştır. Bu kısımda Bedir Savaşı'na katılan ensardan Hazreç kabilesine mensup olan sahâbilerin isimleri yazılmıştır. Birinci risalenin bu kısmında 166, ikinci risalede ise 161 sahâbînin ismi zikredilmiştir. Birinci risalenin âdeta kopyası konumunda olan ikinci risalede toplama dahil edildiği halde dört sahâbînin ismi yazılmamıştır. Bunlar; Behhâs b. Sa'lebe b. Hazme, Âiz b. Mâis b. Kays, Mes'ûd b. Sa'd b. Kays ve Râfi' b. Muallâ b. Levzân'dır. Birinci risalede Abdullah b. Kays'ın ve Câbir b. Abdullah'ın adı, ikinci risalede ise Temîm mevlâ Hırâş b. Sımme'nin adı iki defa yazılmıştır. Buna göre birinci risalede gerçek anlamda 164 Hazreçli sahâbînin, ikinci risalede ise 160 Hazreçli sahâbînin ismi yazılmıştır. Bu kısımdaki isimler "Ek 1"de tek tek verilmiştir.⁹³

91 Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, 4^a; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

92 Mûsâ b. Ukbe, thk. Bakşîş, *el-Megâzi*, s. 134-173.

93 Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 4-6; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

Bu kategori için Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzî* adlı eserinin Bakşîş nüshasında 157, Taberânî nüshasında ise 160 Hazreçli sâhâbînin ismi kaydedilmiştir. Her iki nüshada da sahâbîler alfabetik sıraya göre değil kabile isimlerine göre sıralanmıştır. Nüshalar arasında birçok isim farklılığı göze çarpmaktadır. Taberânî nüshasında olup Bakşîş nüshasında olmayan yirmi altı farklı sahâbînin ismi varken bunun tersine Bakşîş nüshasında olup Taberânî nüshasında olmayan yirmi iki farklı isim bulunmaktadır. Her iki nüshayı birleştirecek olursak toplam 183 Hazreçli'nin Bedir Savaşı'na katıldığı söyleyebiliriz.⁹⁴ Bu farklı isimlerin ayrıntıları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
	Sadece Taberânî nüshasında olup Bakşîş nüshasında olmayan Hazreçli isimler	Sadece Bakşîş nüshasında olup Taberânî nüshasında olmayan Hazreçli isimler
1	Ukbe b. Âmir b. Nâbî	Sa'd b. Süveyd
2	Habîb b. Sa'd (Habîb b. Esved)	Amr b. Ebû Züheyr b. Mâlik
3	Sinân b. Sayfî	Hubeyb b. İsaf b. İnebe (Habîb b. İsaf)
4	Abdullah b. Ced b. Kays b. Sahr	Abdullah b. Zeyd b. Sa'lebe (Abdullah b. Abdürab)
5	Utbe b. Abdullah b. Sahr	Abdullah b. Müzeyyen
6	Esved b. Rizn (Sevâd b. Rizn)	Abdullah b. Rebi'
7	Abdullah b. Üneys	Ukbe b. Rebia (Utbe b. Rebia)
8	Sübey' b. Kays	Hâris b. Hazme
9	Münzir b. Amr	Damre b. Kâ'b b. Amr
10	Kâ'b b. Cemmâz b. Sa'lebe (Kâ'b b. Hammâd b. Sa'lebe Kâ'b b. Cebbâr b. Sa'lebe)	Hârise b. Humeyyir
11	Ukbe b. Osmân b. Halde	Abdullah b. Humeyyir
12	Zekvân b. Abdükays	Esved b. Zeyd b. Sa'lebe
13	Âiz b. Mâis b. Kays	Yezid b. Hüdâm
14	Hallâd b. Râfî' b. Mâlik el-Aclân	Abdullah b. Abdümenâf b. Nu'mân
15	Ferve b. Amr b. Vezefe	Enes b. Katâde
16	Utbe b. Rebia	Râfî' b. Mâlik el-Aclân
17	Süleym b. Kays b. Fahd	Muharrere b. Âmir b. Mâlik
18	Muavviz b. Afrâ (Muavviz b. Hâris)	İsmet min Benî Esed b. Huzeyme

94 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzî*, thk. Bakşîş, s. 160-175; Mûsâ b. Ukbe, *Megâzî*, thk. Taberânî, II, 110-151.

Tablo 9: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi'</i> sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı olan kişilerin karşılaştırılması		
19	Avf b. Afrâ Avf b. Hâris	Kâ'b b. Himmân b. Sa'lebe
20	Muâz b. Afrâ (Mûaz b. Hâris b. Rifâa b. Hâris)	Kays b. Seken b. Kays b. Zeûrâ
21	Sevâd b. Gaziyye	Ubbâd b. Kays b. Âmir b. Hâlid b. Muhalled
22	Süleym b. Milhân	Ûmeyye b. Levzân b. Sâlim b. Mâlik
23	Harâm b. Milhân	
24	Sürâka b. Amr b. Atıyye	
25	Süleym b. Hâris b. Sa'lebe	
26	Abdullah b. Abdullah b. Übey b. Selûl	

Yüsufefendizâde'nin iki risalesinde isimleri geçen Hazreç kabilesine mensup sahâbiler ile Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzi'*sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında geçen Hazreçli sahâbiler analiz edildiğinde aynı şahıs olduğu halde isimleri diğer risale ve nüshalarda farklı yazılan pek çok sahâbînin olduğu tespit edilmiştir. İsimlerin farklı yazılışlarında yazım, noktalama ve hareke hataları, sahâbîlerin adları haricinde çeşitli künyelerin ve lakaplarının da kullanılması ve harekelenmeden yazılan isimlerin farklı okunabilirliği gibi hususların önemli etken olduğu görülmüştür. Aynı şahıslar olduğu halde isimleri farklı yazılan Hazreçli sahâbîlerin ayrıntı bilgileri Tablo 10'da gösterilmiştir.⁹⁵

Tablo 10: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Yüsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi'</i> sinin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen sahâbîler			
	Yüsufefendizâde'nin risalelerinde	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi'</i> sinin Taberânî nüshasında	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi'</i> sinin Bakşîş nüshasında
1	Câbir b. Abdullah b. Riâb	Câbir b. Abdullah b. Riâb (Câbir b. Abdullah b. Ziyâd)	Câbir b. Abdullah b. Riyâb
2	Hâlid b. Kays	Huleyde b. Kays b. Nu'mân (Hâlid b. Kays, Halîd b. Kays)	-
3	Beşîr b. Sa'd	Beşîr b. Sa'd b. Sa'lebe	Beşîr b. Sa'd Ebü'n-Nu'mân
4	-	Abdullah b. Ubeys	Abdullah b. Abs

95 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi'*, thk. Bakşîş, s. 160-175; Mûsâ b. Ukbe, *Megâzi'*, thk. Taberânî, II, 110-151; Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 4-6; Yüsufefendizâde, *Risâle fi zikri men şehide*, vr. 14-15.

Tablo 10: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Meğâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakış nûshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen sahâbîler			
5	Abbâd b. Kays b. Âmir	Ubâd b. Kays b. Âmir	Abbâd b. Kays b. Âmir
6	Zeyd b. Müzeyyen b. Kays	Zeyd b. Mizyen (Zeyd b. Müzenî)	Zeyd b. Müzyen b. Kays
7	Abdullah b. Umeyr b. Hârise	Abdullah b. Umeyr (Abdullah b. Rebî')	Abdullah b. Umeyr (Abdullah b. Rebî')
8	Yezîd b. Hâris b. Kays	Yezîd b. Hâris b. Fûshum	Yezîd b. Hâris b. Fûshum
9	Kâ'b b. Cemmâz	-	Kâ'b b. Cemmâz b. Sa'lebe (Kâ'b b. Hammâd b. Sa'lebe Kâ'b b. Cebbâr b. Sa'lebe)
10	Abdûrabbih b. Hak b. Evs	Abdûrab b. Hakkî	Abdûrab b. Hak b. Evs b. Kays
11	Besbes b. Amr b. Sa'lebe	Besbes b. Amr el-Cühenî	Besbes b. Amr
12	Ziyâd b. Amr	Ziyâd b. Ahraş b. Amr (Ziyâd b. Amr el-Cühenî)	Ziyâd b. Ahraş b. Amr (Ziyâd b. Amr el-Cühenî)
13	Mes'ûd b. Halde b. Mahled	Mes'ûd b. Halde b. Âmir b. Mahled	Mes'ûd b. Hâlid b. Âmir b. Mahled
14	Habîb b. Esved	Habîb b. Sad Habîb b. Esved	Habîb (Hubeyb) b. Sa'd
15	Hâris b. Kays b. Halde	Ebû Hâlid b. Kays	Ebû Hâlid Hâris b. Kays b. Hâlid b. Muhalled
16	Cübeyr b. İyâs	Cübeyr b. Hâlid b. Mahled b. İyâs	Cübeyr b. İyâs
17	Âsim b. Ukeyr	Âsim b. Ukeyr (Âsim b. Bükeyr)	Âsim b. Bükeyr
18	Ma'bed b. Abbâd b. Kaş'ar	Ma'bed b. Kays (Ma'bed b. Kuşeyr Ebû Humeyda b. Fedm Ma'bed Ebû Humeyda Ma'bed b. Ubâde b. Kays Ma'bed b. Ubâde b. Kaş'ar)	Ma'bed b. Kuşeyr Ebû Hameyda
19	Mücezzer b. Ziyâd	Mücezzer b. Ziyâd b. Amr	Mücedder b. Ziyâd b. Amr
20	Abde b. Hashâs	Abbâd b. Haşhâş b. Amr (Ubâde b. Hashâs b. Amr)	-
21	Nevfel b. Abdullah b. Nadle	Nevfel b. Sa'lebe b. Abdullah	
22	Vezeke b. İyâs	Veraka b. İyâs b. Amr (Vedfe b. İyâs)	Vedfe b. İyâs b. Amr b. Ganem
23	Ebû Huzeyme b. Evs	Huzeyme b. Evs	Huzeyme b. Evs b. Yezîd b. Esrem

Tablo 10: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Meğâzî</i> 'sinin Taberânî ve Bakış nûshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen sahâbîler			
24	Adî b. Zağbâ	Adî b. Ebû'z-Zağbâ	Adî b. Ebû'z-Zağbâ
25	Muavviz el-Hâris	Muavviz b. Afrâ (Muavviz b. Hâris)	-
26	Avf b. Hâris	Avf b. Afrâ Avf b. Hâris	-
27	Muâz b. Hâris	Muâz b. Afrâ (Mûaz b. Hâris b. Rifâa b. Hâris)	-
28	Nu'mân b. Amr	Nuaymân b. Amr b. Rifâa (Nu'mân b. Amr b. Rifâa)	Nu'mân b. Amr b. Rifâa
29	-	Sâbit b. Hansa b. Amr	Sâbit b. Hassân b. Amr
30	Usayme	Usayme min Esed b. Huzeyme	Usayme el-Eşcaî
31	Kays b. Muhalled b. Sa'lebe	Kays b. Mahled b. Sa'lebe	Kays b. Muhalled b. Sa'lebe
32	Ebû Dâvûd Umeyr b. Âmir	Ebû Dâvûd Umeyr b. Âmir	Umeyr b. Âmir b. Mâlik
33	Saîd b. Sehl	Saîd b. Süheyl b. Abdüleşhel (Sa'd b. Süheyl b. Abdüleşhel Sa'd b. Sehl b. Abdüleşhel)	Saîd b. Süheyl b. Abdüleşhel
34	Yezîd b. Hizâm	-	Yezîd b. Hüdâm
35	Muharrer b. Mâlik	-	Muharrer b. Âmir b. Mâlik
36	-	Kays b. Ebû Sa'saa	Kays b. Übey b. Ebû Sa'saa

Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile *el-Megâzî*'nin nûshaları incelendiğinde Bedir Savaşı'na katılan Hazreçli sahâbîlerin isimlerinin çoğunun birbiriyle aynı, bazılarının ise farklı olduğu gözlemlenmiştir. Yûsufefendizâde'nin risalelerinde yer alıp Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde yer almayan on altı sahâbînin ismi vardır. Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde yer alıp Yûsufefendizâde'nin risalelerinde zikredilmeyen Hazreçli ashâb-ı Bedir'in sayısı ise yirmidir. Bu durum Tablo 11'de gösterilmiştir.⁹⁶

96 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzî*, thk. Bakış, s. 134-173; Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbî'l-Bedir*, vr. 2-4; Yûsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, vr. 14-15.

Tablo 11: Bedir'e katılan Hazreçliler'le ilgili olarak Yûsufefendizâde ve Mûsâ b. Ukbe'nin listelerinde farklı olan kişilerin karşılaştırılması

Sıra	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında geçmeyen farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarında olan ancak Yûsufefendizâde'nin risalelerinde geçmeyen farklı isimler
1	Sehl b. Râfi'	Umeyr b. Hâris b. Libde
2	Abdullah b. Âmir el-Belevî	Yezîd b. Âmir b. Hudeyde / Hadîde (Ebü'l-Münzir)
3	Evs b. Havlî	Antere b. Amr mevlâ Süleym
4	Ubâde b. Sâmit	Amr b. Aneme b. Adî
5	Nu'mân el-A'rec b. Mâlik	Abdullah b. Abs (Abdullah b. Abs)
6	Amr b. Cemûh	Sübey' b. Kays
7	Berâ b. Ma'rûr	Hallâd b. Râfi' b. Mâlik el-Aclân
8	Mes'ûd b. Zeyd	Abdullah b. Abdullah b. Übey b. Selûl
9	Hallâd b. Kays	Evs b. Abdullah b. Hâris
10	Lübde b. Kays	Evs b. Sâmit b. Kays
11	Hamza b. Humeyyir	Sâbit b. Rebia
12	Sayfî b. Sevâd	Sâbit b. Hansa b. Amr (Sâbit b. Hassân b. Amr)
13	Kays b. Mihsan b. Halde	Câbir b. Hâlid b. Abdüleşhel
14	Aclân b. Nu'mân b. Âmir	Sa'd b. Süveyd
15	Mürâre b. Rebi' el-Amrî	Amr b. Ebû Züheyr b. Mâlik
16	Hilâl b. Ümeyye el-Vâkıfî	Hârise b. Humeyyir
17		Esved b. Zeyd b. Sa'lebe
18		Enes b. Katâde
19		İsmet min Benî Esed b. Huzeyme
20		Ümeyye b. Levzân b. Sâlim b. Mâlik

3.2. Bedir Savaşı'na Katılmayıp Ganimetten Pay Alan Hazreçliler (Sekizinci Kategori)

Yûsufefendizâde'nin her iki risalesinin "Zikrû men lem yeşhedhâ ve darabe lehû Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bi-sehmihî ve ecirihî minhüm" başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katılmayan Hazreç kabilesinden iki kişinin adına yer verilmiştir. Bunlar; Hâris b. Simme ve Sa'd b. Mâlik'tir. Bu kişilerin hakkında ise herhangi bir bilgi verilmemiştir.⁹⁷ Mûsâ b. Ukbe'nin Bahşîş nüshasında bu kısım ile ilgili olarak sadece bir kişinin ismi zikredilmiştir. Hâris b. Simme'nin ismine yer verilmiş ve savaşa niçin katılmadığı

97 Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 6°.

ile ilgili bazı açıklamalarda bulunulmuştur. Onun Bedir Savaşı'na katılmak için Hz. Peygamber'le beraber yola çıktığı ve Ravha denilen yerde ise onun emriyle geri döndürüldüğünü beyan edilmiştir. Sa'd b. Mâlik'in ismine ise yer verilmemiştir.⁹⁸ Bu kategoride Mûsâ b. Ukbe'nin eserinde olup Yûsufefendizâde'nin eserinde olmayan farklı bir isim bulunmamaktadır. Bu durum Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12: Bedir Savaşı'na katılmayıp ganimetten pay alan Hazreçliler arasında Yûsufefendizâde'nin listesinde geçtiği halde Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde geçmeyen farklı isimler		
	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî ve Bakış nûshalarında olmayan farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> 'sinin Taberânî ve Bakış nûshalarında olan ancak Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olmayan farklı isimler
1	Sa'd b. Mâlik	-

3.3. Bedir Savaşı'na Katıldığı İhtilafı Olan Hazreçliler (Dokuzuncu Kategori)

Yûsufefendizâde'nin her iki risalesinin "Zikrû men uhtulife fi şühûdihî bedren minhüm" başlıklı kısmında Bedir Savaşı'na katıldığı ihtilafı olan Hazreç kabilesinden yirmi sekiz kişinin adı yazılmıştır. Bu yirmi sekiz kişiden yirmi altısının ismi listede ilk defa zikredilirken iki kişinin ismi ise listede daha önce zikredilmiştir. Bu iki kişi ise Amr b. Kays ve Câbir b. Abdullah'tır.⁹⁹ Yûsufefendizâde'nin bu kısımda ele aldığı yirmi sekiz kişiden on dokuz kişi Mûsâ b. Ukbe'nin listesinde yer almaz. Bu kategoride Mûsâ b. Ukbe'nin eserinde olup Yûsufefendizâde'nin eserinde olmayan farklı bir isim bulunmamaktadır. Bu durum Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13: Bedir'e katıldığı ihtilafı olan Hazreçliler'le ilgili olarak Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakış nûshalarında geçen farklı isimler		
	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olan ancak Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakış nûshalarında geçmeyen farklı isimler	Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakış nûshalarında olan ancak Yûsufefendizâde'nin risalelerinde geçmeyen farklı isimler
1	Ebû Hubeyb (Habîb) b. Zeyd b. Hubâb	-
2	Rifâa b. Hâris	
3	Amr b. Kays (Ebû Hârice Amr b. Kays)	
4	Kays b. Amr	
5	Âmir b. Sa'd	
6	Ebû Sirme Kays b. Ebû Kays	

98 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, thk. Bakış, s. 174-175.

99 Yûsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 6^a.

7	Temîm b. Abdüamr	
8	Ebû Mes'ûd Ukbe b. Amr	
9	Sa'd b. Ubâde	
10	Mâlik b. Rifâa	
11	Hübeyl b. Husayn b. Vebere	
12	Muâz b. Sımme	
13	Umeyr b. Harâm b. Amr	
14	Amr b. Talk b. Zeyd	
15	Ebû Katâde b. Rib'î b. Belzeme	
16	Râşid b. Muallâ	
17	Ebû Kays b. Muallâ	
18	Gannâm b. Evs	
19	Atyye b. Nüveyre	

Sonuç

2 (624) yılında meydana gelen Bedir Savaşı, Hz. Peygamber döneminin en önemli olaylarından biridir. Bu savaşa katılan sahâbiler *Bedir ashabi* olarak tanımlanmıştır. İlk siyer kaynakları incelendiğinde sayılarının 313-316 arasında olduğu anlaşılan Bedir ashabi savaşında Allah'ın gönderdiği meleklerle manevi yardımlara mazhar olmuş ve daha sonra da Hz. Peygamber tarafından cennetlikle müjdelenmiştir. İslam toplumunun her döneminde saygın kişiler olarak hayırla yâdedilmişlerdir. Osmanlı toplumunda Bedir ashabının isimlerinin dua olarak okunması bir âdet haline gelmiştir. Allah'tan yardım, zafer, şifa, bağışlanma, bereket, manevi makam, güven ve korunma talep edenlere, dualarının kabulü için Bedir ashabının isimlerinin okunması tavsiye edilmiştir. İslam âlimleri Bedir ashabının isimleriyle ilgili çeşitli eserler ve risaleler yazmışlardır. Bedir ashabının isimlerini bir liste halinde yazan ilk siyer müellifi Mûsâ b. Ukbe'dir. O, Bedir ashabının isimlerini *el-Megâzi* adlı eserinde kaleme almıştır. Bu eser Taberânî ve Bakşîş tarafından tahkik edilerek ilim dünyasına kazandırılmıştır. Bu tahkik nüshalarında Bedir ashabının isimleri muhacirler, Evsliler ve Hazreçliler olmak üzere üç ana kategoride ele alınmış, akabinde savaşa katılmayıp geride kalanlarla ilgili bir liste verilmiştir. Geride kalanların da daha önce zikredildiği belirlenmiştir. Bakşîş nüshasında yetmiş dokuz muhacir, altmış bir Evsli ve 157 Hazreçli olmak üzere 297 sahâbînin Bedir Savaşı'na katıldığı ifade edilmiştir. Taberânî nüshasında ise seksen iki muhacir, altmış bir Evsli ve 160 Hazreçli olmak üzere 303 sahâbînin ismi Bedir ashabi olarak kaydedilmiştir. Fakat bu iki nüshada birbirinden farklı isimlerin yer aldığı görülmektedir. Yani listelerdekilerin hepsi aynı kişilerden oluşmamaktadır. Farklı isimler de dahil edilerek Taberânî nüshası ile Bakşîş

nüshası birleştirilip tek bir liste hazırlandığında Bedir ashabının sayısının 338 olduğu görülmektedir.

Tarihsel süreçte Bedir ashabının isimlerinin belirlenmesi konusundaki çalışmalar devam etmiş ve farklı isimler eklenerek bu isimlerin sayısında artışlar olmuştur. Osmanlı döneminde Bedir ashabı hakkında en uzun listelerden birini Yüsufefendizâde vermiştir. 1656-1754 yılları arasında yaşayan, hadis, tefsir, kıraat, akait, kelam ve felsefe gibi alanlarında pek çok eser telif eden Yüsufefendizâde'nin Bedir ashabıyla ilgili iki risalesi tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi *Esmâü Ashâbi'l-Bedr* diğeri ise *Risâle fi zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecirihî ve men uhtulife fi şühûdihî siva'n-nebi* adlı risaledir. Bu risalelere Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'ndan ulaşmak mümkündür. Her iki risalede eserin yazılış tarihi açıkça belirtilmemiştir. Ancak yapılan incelemelerde birinci risalenin Veziriazam Şehlâ Ahmed Paşa döneminde yani 1740-1742 yılları arasında, ikincisi ise bunun âdeta bir kopyası şeklinde daha sonra yazıldığı tespit edilmiştir. Her iki risalede de Bedir ashabının isimleri dokuz kategoride tasnif edilmiştir. Toplamda 364 sahâbinin ismi zikredilmiştir. Bunlardan sekizinin isminin ikişer defa tekrarlandığı görülmüştür. Dolayısıyla gerçek anlamda Yüsufefendizâde'nin risalelerinde verdiği Bedir ashabının sayısı 356'dır. Birinci kategoride Bedir Savaşı'na katılan seksen muhacirin, ikincide savaşa katılmayıp ganimetten pay alan üç muhacirin ve üçüncüde savaşa katıldığı ihtilafli olan dokuz muhacirin isimleri verilmiştir. Dördüncü kategoride savaşa katılan altmış sekiz Evsli'nin, beşincide savaşa katılmayıp ganimetten pay alan dört Evsli'nin, altıncıda savaşa katıldığı ihtilafli olan iki Evsli'nin isimleri yazılmıştır. Yedinci kategoride savaşa katılan Hazreçliler'e yer verilmiştir. Tekrarlar çıkarıldığında birinci risalenin bu yedinci kategorisinde 164 Hazreçli'nin, ikinci risalede ise 160 Hazreçli'nin ismi zikredilmiştir. Sekizinci kategoride savaşa katılmayıp ganimetten pay alan iki Hazreçli'nin ve dokuzuncu kategoride ise savaşa katıldığı ihtilafli olan yirmi sekiz Hazreçli'nin isimleri yazılmıştır.

Bu çalışmada Bedir ashabıyla ilgili olarak Yüsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin *el-Megâzî*'sinin Taberânî ve Bakış nüshalarında verilen isimler analiz edilip karşılaştırılmış; isimlerin çoğunun benzer, bazılarının ise farklı olduğu tespit edilmiştir. Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarından farklı olarak Yüsufefendizâde'nin muhacirlerden dokuz, Evs'liler'den dokuz ve Hazreçliler'den otuz altı olmak üzere toplamda elli dört farklı ismi Bedir ashabı olarak tanımladığı belirlenmiştir. Buna mukabil Yüsufefendizâde'nin zikretmediği, ancak Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakış nüshalarında listeye alınan farklı isimlerin sayısı yirmi dokuzdur. Yani Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında muhacirlerden dört, Evs'liler'den beş ve Hazreçliler'den yirmi olmak üzere yirmi dokuz farklı sahâbî ismi bulunmaktadır. Yüsufefendizâde'nin ihtilafli isimleri bile risalelerine dahil ettiği halde

Mûsâ b. Ukbe'nin verdiği bütün isimleri risalelerine almaması, onun Mûsâ b. Ukbe'nin eserinden direk olarak istifade etmediğine işaret etmektedir. Farklı isimlerin verilmesinde; Bedir Savaşı'na katıldığı ihtilaflı olanların listeye dahil edilmesinin, aynı şahıs için farklı isim ve künyelerin kullanılmasının, harekelenmeden yazılan isimlerin farklı okunabilirliğinin ve isimlerin tespitiyle ilgili farklı rivayetlerin tesirinin de olduğu tespit edilmiştir.

Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen birçok sahâbî vardır. Bu anlamda tespit edebildiğimiz kadarıyla aynı kişi olduğu halde ismi farklı yazılan sahâbîlerin toplamı elli yedidir. Bunların on ikisi muhacirlerden, dokuzu Evsîliler'den ve otuz altısı ise Hazreçliler'dendir.

Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshaları ile Yûsufendizâde'nin risalelerinde ortaya konan isimler analiz edilerek birleştirildiğinde Bedir ashabının toplam sayısı 393'ü bulmaktadır. Yûsufendizâde'nin risalelerinde elli dört, Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında ise yirmi dokuz farklı isim vardır. Bu durumda söz konusu eserler kapsamında 310 sahâbînin Bedir ashabı olduğunda ittifak edilmiş ve seksen üç isimde ise ihtilaf edilmiştir. İslam tarihi ana kaynaklarına göre Bedir ashabının 313-316 civarında olduğunu düşünürsek fazladan yaklaşık yetmiş yedi sahâbînin isminin kaynaklara girdiği görülmektedir. Bu fazla isimlerin bazılarının farklı şahıslar olarak, bazılarının da aynı şahıs olduğu halde farklı isim ve künyeleriyle tekraren listeye girdiğini söylemek mümkündür.

Bedir ashabının isimleri hususunda Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshaları üzerinde yapılan analiz ve karşılaştırma ile ilgili genel tablo Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Bedir ashabının isimleri hususunda Yûsufendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarının genel analizi ve karşılaştırılması					
Sıra	Bedir ashabıyla ilgili farklı durumlar	Muhacir	Evs	Hazreç	Toplam
1	Yûsufendizâde'nin <i>Esmâü Ashâbi'l-Bedr</i> adlı risalesine göre Bedir ashabı	93	74	192	359
2	Yûsufendizâde'nin <i>Risâle fî zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecrihi ve men uhtulife fî şühûdihî siva'n-nebî</i> adlı risalesine göre Bedir ashabı	92	73	188	353
3	Yûsufendizâde'nin <i>Esmâü Ashâbi'l-Bedr</i> ve <i>Risâle fî zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecrihi ve men uhtulife fî şühûdihî siva'n-nebî</i> adlı iki risalesi birleştirdiğinde oluşan Bedir ashabı	94	74	196	364

Tablo 14: Bedir ashabının isimleri hususunda Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî ve Bakşîş nüshalarının genel analizi ve karşılaştırılması					
4	Mûsâ b. Ukbe'nin Bakşîş nüshasına göre Bedir ashabı	79	61	157	297
5	Mûsâ b. Ukbe'nin Taberânî nüshasına göre Bedir ashabı	82	61	160	303
6	Mûsâ b. Ukbe'nin Bakşîş ve Taberânî nüshaları birleştirildiğinde ortaya çıkan Bedir ashabı	89	66	183	338
7	Yûsufefendizâde'nin risalelerinde farklı olan isimler (Yani Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olup Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olmayan isimler)	9	9	36	54
8	Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında farklı olan isimler (Yani Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olup Yûsufefendizâde'nin risalelerinde olmayan isimler)	4	5	20	29
9	Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında isimleri farklı yazıldığı halde aynı kişiler olduğu tespit edilen Bedir ashabı	12	9	36	57
10	Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin nüshaları birleştirildiğinde ortaya çıkan Bedir ashabı	98	79	216	393
11	Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında ittifak edilen isimler	85	65	160	310
12	Yûsufefendizâde'nin risaleleri ile Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında ihtilaf edilen isimler	13	14	56	83

Kaynakça

- Ahmed b. İbrahim, *Esmâ'-i ashâb-ı Bedr* (1180), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Edirne Selimiye Ktp., nr. 455-2, vr. 124-131.
<https://portal.yek.gov.tr/works/detail/431573>
- Akgül, Yusuf, "Amasyalı Muhaddis Yusufzâde ve Buharî Şerhi", *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu: Bildiriler I*, Amasya: Başkent Klişe ve Matbaacılık, 2017, s. 39-48.
- Aslantalay, Kamuran, *Yusuf Efendîzâde'nin "İnâyetü'l Meliki'l-Mün'im li-Şerhi Sahihi Müslim" Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi (Tahâret, Hayz Ve Namaz Kitapları)*, (doktora tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2023.
- Aydın, Mustafa, *Abdullah b. Mûbârek*, İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Bahri Efendi, *Esmâü Ashâbi Bedr ve Uhud ve Ehli Beyt*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü. Koleksiyon No. BY0001054/20, vr. 92-93. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/81931>
- Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ, *Fütühü'l-Büldân*, thk. Abdullah Enis. Beyrut: Müessesetü'l-mu'af, 1987.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ, *Ensâbü'l-eshrâf*, thk. Süheyl Zekkâr, Beyrut: Dârü'l-fikr, 1417/1996.
- Beyhakî, *Delâ'ilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli sâhibi'ş-şerî'a*, thk. Abdülmu'ti Emin Kal'acı, Beyrut 1988.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil, *el-Câmi'u's-sahih*, thk. Merkezü'l-Bühûs, I-X, Beyrut: Dârü't-Te'sil, 2012.
- Bozkurt, Nebi, "Eman", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 1995, XI, 75-77.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1333.
- Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul: Türkiye Yayınları, 1971.
- Esmâü Ashâbi Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Beyazıt Kütüphanesi. Koleksiyon No. B1270/3, vr. 59-66. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/564452>
- Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, 1168. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Rodos Fethi Paşa Vakfı Hafız Ahmed Ağa Ktp., nr. 1411. vr. 199-201. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/662753>
- Esmâ'ü Ashâbi Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Nuruosmaniye Kütüphanesi. Koleksiyon No. 03044-001. vr. 1-34. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/176561>
- Esmâ'ü Ashâbi Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Beyazıt Kütüphanesi. Koleksiyon No. V800/2. vr. 9-20. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/542897>
- Esmâ'-i Ashâb-ı Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Manisa Kütüphanesi. Koleksiyon No. 1300/1. vr. 1-9. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/96806>
- Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr ve Şühedâi Uhud*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü. Koleksiyon No. BY0001054/21. vr. 95-96. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/81932>.
- İsmet Efendi, Fındıklılı, *Tekmiletü'ş-Şekâ'ik fî hakkı ehli'l-hakâ'ik*, nşr. Abdulkadir Özcan. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/220586>
- Fiğlalı, Ethem Ruhi. "Hâriciler", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 1997, XVI, 169-175.
- Öz, Mustafa. "Necedât", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 2006, XXXII, 485-446.
- Hâfız Ali Rızâ, *Esmâ'-i Ashâb-ı Bedr*, 1320. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Millet Ktp., nr. 528, vr. 1-265. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/166258>
- İbn Ebî Hayseme, *Târîhu İbn Ebî Hayseme*, thk. Salâh b. Fethî, Kahire: el-Fârûku'l-hadîsiyye, 1424/2004.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekir, *Kitâbü'l-Megâzi*, thk. Abdulaziz b. İbrahim, Riyad: Dâru İşbiliyâ, 1420/1999.
- İbn Hacer el-Askalânî, *Tehzîbü't-Tehzîb*, thk. İbrâhîm ez-Zeybek – Adil Mürşid, Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1995.

- İbn Hacer el-Askalâni, *Fethu'l-bârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, thk. Abdülazîz b. Abdullah b. Bâz, v.dğr., [y.y.] [t.y.].
- İbn Hayr el-İşbili, *Fehrese*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Mahmud Beşşâr Avvâd, Tunus: 2009.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *es-Sîretü'n-nebeviyye ve ahbârü'l-hulefâ*, thk. Seyyid Aziz Bek. Beyrut: Müessesetü'l-kütübî's-sekâfe, 1407/1987.
- İbn İshâk, Muhammed, *Kitâbü's-siyer ve'l-megâzi*, tah. Süheyl Zekkâr, Dumaşk: Dârü'l-fikr, 1978.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, thk. Abdullah et-Türkî, Cize: Dâru hicr, 1997.
- İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Merkezü'l-Buhûs, I-IV, Kahire: Dârü't-te'sîl, 2014.
- İbn Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebir*, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hancı: Kahire, 2001.
- İpşirli, Mehmet, "İlmiye", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 2000, XXII, 141-145.
- Kılıç, Ünal- Cafer Kelkit, *Ashab-ı Bedir'in İsimleri ve Fazileti*, Malatya: Nasihat Yayınları, 2014.
- Kur'an-ı Kerim Meâli*, çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmâni*, İstanbul: Matbaa-i Âmira, 1311.
- Mizzî, Yusûf b. Abdurrahman, *Tehzîbü'l-Kemâl fi esmâ'i'r-ricâl*, thk. Beşâr 'Avvâd, Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1992.
- Münacatu Eshâbi'l-Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Çorum Hasan Paşa Ktp. nr. 641/3, vr. 20-55, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/128119>
- Müslim, ibn Haccâc b. Müslim, *Sahîhu Müslim*, thk. Râid Sabrî, Riyad: Dârü'l-hadârati, 2015.
- Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin, *Tuhfe-i Hattâtin*, İstanbul: Devlet Matbaası, 1928, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/3703>
- Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi li-Mûsâ b. Ukbe*, thk. Muhammed Bakış, Agadî: Câmî'atü İbn Zohr, 1994.
- Mûsâ b. Ukbe, *Megâzi Seyyidinâ Muhammed*, thk. Muhammed et-Taberânî, el-Memleketü'l-Mağribiyye: el-Hey'etü'l-'ammetü l'l-inâye, 1444/2023.
- Olgaç, Mahmut, *Mûsâ b. Ukbe'nin (v. 141/758) Siyer'e Dair Rivayetlerinin Değerlendirilmesi (Hz. Muhammed'in Nübüvvetine Kadar)* (yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015.
- Olgaç, Mahmut – Nuh Arslantaş, "Mûsâ b. Ukbe'ye Atfedilen Kitâbü'l-Megâzi", *Tarih Dergisi*, 67 (2018): 1-22.
- Öz, Şaban, "Mûsâ b. Ukbe", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 2019, Ek-2, 321-322.
- Özdemir, Mehmet Nadir, "Kastamonu Meslic İdaresi İkinci Başkatibi Hafız Ali Rıza'nın "Esmâ-u Ashabı Bedir" İsimli Eseri Hakkında Bir Değerlendirme", *III. Uluslararası Şeyh Şa'ban-ı Velî Sempozyumu: Kastamonu'da İlmî Hayat ve Kastamonu Âlimleri*, ed. Ali Rafet Özkan, Kastamonu: 2016.
- Özkan, Halit, "Yüsufendizâde", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 2013, XLIV, 41-42.
- Öztürk, Levent, *Musa b. Ukbe*, İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Sachau, Eduard, "Das Berliner Fragment des Mûsâ Ibn Ukba", *SPAW*, 11 (1904): 445-470.
- Schoeler, Gregor, "Mûsâ b. Ukbe'nin Megâzisi", trc. Hüseyin Akgün, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (2011): 103-136.
- Schoeler, Gregor, "Mûsâ b. Ukbe'nin Kitâbü'l-Megâzisi İle İlgili Yeni Bulgular", trc. Hüseyin Akgün, *İstem*, 22 (2013): 11-21.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Târihu't-Taberî Târihu'r-rusûl ve'l-mülûk*, thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim. Kahire: Dârü'l-me'ârif, 1387/1967.
- Vakadî, *Kitâbü'l-Megâzi*, thk. M. Jones, Beyrut: 'Âlemü'l-kütüb, 1984.
- Yusuf Efendizâde, Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yusuf el-Amâsi el-İstanbulî, *Risâle fi zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehü bi-sehmîhi ve ecrihi ve men uhtulife fi şühûdihî siva'n-nebi*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Süleymaniye Ktp., nr. 3788-6, vr. 14-15. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/192140>

- Yusuf Efendizâde, Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yusuf el-Amâsi el-İstanbulî, *Esmâ'ü Ashâbi'l-Bedr*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Nuruosmaniye Ktp. nr. 3046-1. vr. 1-6, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/176564>
- Yusuf Efendizâde, Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yusuf el-Amâsi el-İstanbulî, *en-Nefhatü'l-Fâ'iha fî Tefsîri Sûreti'l-Fâtiha*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Süleymaniye Ktp., nr. 657, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/238238>.
- Yusuf Efendizâde, Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yusuf el-Amâsi el-İstanbulî, *Reddü'l-Kırâ'e fî Şevâz*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Süleymaniye Ktp., nr. 788-7, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/282847>.
- Yusuf Efendizâde, Ebû Muhammed Abdullah Hilmi b. Muhammed b. Yusuf el-Amâsi el-İstanbulî, *Tefsîru Sûreti'l-Beled ve'l-Kevser*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Süleymaniye Ktp., nr. 177, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/297544>
- Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, nşr. Şuayb el-Arnaût v.dğr., Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1982.
- Zühri, *el-Megâzi'n-nebeviyye*, nşr. Süheyl Zekkâr, Dimaşk: Dârü'l-fikr, 1401/1981.

Ek 1: Tablo 15: Bedir ashabının müelliflere göre isimleri¹⁰⁰

(Not: İsimler eserlerdeki yazılış sırasına göre sıralanmış, nüshalar arasındaki farklı isimler listenin sonuna eklenmiştir.

Siyah normal yazılı olan isimler, ittifak edilen isimleri;

Kırmızı yazılı isimler, Yüsufefendizâde'nin risalelerinde yer alıp Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında olmayan farklı isimleri;

Mavi yazılı isimler ise tam tersine Mûsâ b. Ukbe'nin nüshalarında yer alıp Yüsufefendizâde'nin risalelerinde yer almayan farklı isimleri göstermektedir).

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
Sıra	Yüsufefendizâde'nin <i>Esmâü Ashâbi'l-Bedr ve Risâle fî zikri men şehide...</i> adlı eserlerine göre Bedir ashabının isimleri	Mûsâ b. Ukbe'nin <i>el-Megâzi</i> adlı eserin Bakış ve Taberânî nüshalarına göre Bedir ashabının isimleri
	MUHACİRLER	MUHACİRLER
1	Muhammed Resûlullah (aleyhisselam)	Muhammed Resûlullah (aleyhisselam)
2	Ebû Bekir (diğer adı Abdullah b. Osmân'ın adı 1. risalede farklı bir isim gibi geçer)	Hamza b. Abdülmuttalib
3	Ömer b. Hattâb	Ali b. Ebû Tâlib
4	Ali b. Ebû Tâlib	Zeyd b. Hârîse b. Şürahbîl
5	Hamza b. Abdülmuttalib (Sadece 2. risalede adı geçer)	Ebû Mersed el-Ganevî Kennâz b. Husayn
6	Zeyd b. Hârîse	Mersed b. Ebû Mersed el-Ganevî
7	Enese	Ebû Kebşe mevlâ Resûlillah
8	Ebû Kebşe	Enese mevlâ Resûlillah
9	Ebû Mersed	Ubeyde b. Hâris b. Muttalib
10	Mersed	Tufeyl b. Hâris b. Muttalib
11	Ubeyde b. Hâris b. Muttalib	Husayn b. Hâris
12	Tufeyl b. Hâris	Mistah b. Üsâse b. Abbâd b. Abdülmuttalib
13	Husayn b. Hâris	Osmân b. Affân
14	Mistah b. Üsâse	Ebû Huzeyfe b. Utbe b. Rebîa
15	Ebû Huzeyfe b. Utbe b. Rebîa	Abdullah b. Cahş

100 Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, thk. Bakış, s. 147-173; Mûsâ b. Ukbe, *Megâzi*, thk. Taberânî, II, 65-150; Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, vr. 2-4; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men*, vr. 14-15. Mûsâ b. Ukbe, *el-Megâzi*, 147-173; Yüsufefendizâde, *Esmâü Ashâbi'l-Bedr*, 4-9; Yüsufefendizâde, *Risâle fî zikri men şehide*, 14-15

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
16	Sâlim mevlâ Ebû Huzeyfe	Sâlim mevlâ Ebû Huzeyfe
17	Abdullah b. Cahş	Şücâ' b. Vehb el-Esedî
18	Ukkâşe b. Mihsan	Ukbe b. Vehb
19	Ebû Sinân	Mâlik b. Amr
20	Sinân b. Ebû Sinân	Rebîa b. Eksem
21	Şücâ' b. Vehb	Ukkâşe b. Mihsan
22	Ukbe b. Vehb	Muhriz b. Vehb (Muhriz b. Nadle b. Abdullah)
23	Yezîd b. Rukayş	Erbed b. Rukayş (Yezîd b. Rukayş b. Riâb b. Ya'mer)
24	Muharrer b. Nadle	Ebû Sinân b. Vehb (Bahşîş nüshasında iki defa)
25	Rebîa b. Eksem	Sinân b. Ebû Sinân
26	Sekf b. Amr	Utbe b. Gazvân
27	Mâlik b. Amr	Habbâb mevlâ Utbe
28	Müdlîc b. Amr	Zübeyr b. Avvâm b. Huveylid
29	Ebû Mahşî Süveyd b. Mahşî	Hâtîb b. Ebû Beltea
30	Utbe b. Gazvân	Sa'd mevlâ Hâtîb
31	Habbâb mevlâ Utbe	Mus'ab b. Umeyr
32	Zübeyr b. Avvâm	Süveybit b. Sa'd b. Harmele (Süveybit b. Harmele)
33	Hâtîb b. Ebû Beltea	Abdurrahman b. Avf
34	Sa'id mevlâ Hâtîb	Sa'd b. Ebû Vakkas
35	Mus'ab b. Umeyr	Umeyr b. Ebû Vakkas
36	Süveybit	Mikdâd b. Esved (Mikdâd b. Amr b. Sa'lebe)
37	Abdurrahman b. Avf	Züşşimâleyn b. Abdüamr b. Nadle (Züşşimâleyn b. Abdüamr b. Nadle)
38	Sa'd b. Ebû Vakkas	Abdullah b. Mes'ûd
39	Umeyr b. Ebû Vakkas	Mes'ûd b. Rebîa b. Amr
40	Mikdâd b. Amr	Habbâb b. Eret
41	Abdullah b. Mes'ûd	Ebû Bekir es-Siddîk
42	Mes'ûd b. Rebîa	Âmir b. Fûheyre mevlâ Ebû Bekir
43	Umeyr b. Abdüamr b. Nadle	Suheyb b. Sinân
44	Habbâb b. Eret	Talha b. Ubeydullah b. Osmân
45	Bilâl b. Rebâh el-Habeşî	Bilâl b. Rebâh mevlâ Ebû Bekir
46	Âmir b. Fûheyre	Ebû Seleme Abdullah b. Abdülesed

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
47	Suheyb b. Sinân	Erkam b. Ebü'l-Erkam
48	Ebû Seleme b. Abdülesed	Şemmâs b. Osmân
49	Şemmâs b. Osmân	Ammâr b. Yâsir
50	Erkam b. Ebü'l-Erkam	Muattib b. Hamrâ (Muattib b. Avf b. Âmir)
51	Ammâr b. Yâsir	Ömer b. Hattâb
52	Muattib b. Avf	Zeyd b. Hattâb
53	Zeyd b. Hattâb	Amr b. Sürâka b. Mu'temir
54	Mihca' mevlâ Ömer	Âmir b. Rebîa
55	Amr b. Sürâka	Vâkîd b. Abdullah b. Abdümenâf
56	Abdullah b. Sürâka	Havlî b. Ebû Havlî
57	Vâkîd b. Abdullah	Mihca' mevlâ Ömer b. Hattâb
58	Havlî b. Ebû Havlî	Hilâl b. Ebû Havlî
59	Mâlik b. Ebû Havlî	Âmir b. Bükeyr
60	Âmir b. Rebîa	Âkîl b. Bükeyr
61	Âmir b. Bükeyr	İyâs b. Bükeyr
62	Hâlid b. Bükeyr	Hâlid b. Bükeyr
63	İyâs b. Bükeyr	Sâid b. Zeyd
64	Âkîl b. Bükeyr	Osmân b. Maz'ûn b. Hubeyb
65	Osmân b. Maz'ûn	Kudâme b. Maz'ûn
66	Kudâme b. Maz'ûn	Abdullah b. Maz'ûn
67	Abdullah b. Maz'ûn	Ma'mer b. Hâris b. Ma'mer
68	Sâib b. Osmân b. Maz'ûn	Huneys b. Huzâfe b. Kays
69	Ma'mer b. Hâris	Ebû Sebre b. Ebû Vehm
70	Huneys b. Huzâfe	Selîf b. Amr
71	Ebû Sebre b. Ebû Ruhm	Abdullah b. Mahreme
72	Abdullah b. Mahreme	Abdullah b. Süheyl
73	Abdullah b. Süheyl b. Amr	Amr b. Avf (Umeyr b. Avf)
74	Amr b. Avf	Vehb b. Ebû Serh b. Rebîa b. Hilâl (Vehb b. Sa'd b. Ebû Serh)
75	Sa'd b. Havle	Sa'd b. Havle
76	Ebû Ubeyde b. Cerrâh	Hâtib b. Amr
77	Amr b. Hâris	Ebû Ubeyde b. Cerrâh
78	Süheyl b. Vehb	Süheyl b. Beydâ
79	Safvân b. Vehb	Safvân b. Beydâ
80	Amr b. Ebû Serh	Amr (Ömer) b. Ebû Serh b. Rebîa b. Hilâl

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
	Muhacirlerden Bedir'e katılmayan ancak ganimet alan	
81	Osmân b. Affân	İyâz b. Züheyr b. Ebû Şeddâd
82	Talha b. Ubeydullah	Amr b. Hâris b. Züheyr
		Bakış nüshasından eklenen farklı isimler
83	Saîd b. Zeyd	Âmir b. Amr b. Âmir (Âmir b. Abdullah b. Cerrâh Ebû Ubeyde)
	Bedir'e katıldığı ihtilaflı olan muhacirler	
84	Suheyb mevlâ el-Âs	Sâib b. Osmân b. Maz'ûn
85	Vehb b. Sa'd	Tuleyb b. Umeyr b. Vehb
86	İyâz b. Züheyr	Midlâc b. Amr
87	Hâtib b. Amr	Sekf b. Amr b. Sumeyt
88	Hureym b. Fâtik	Mudtacea b. Üsâse b. Abbâd b. Abdülmuttalib
89	Sebre b. Fâtik	Abdullah b. Sürâka b. Mu'temir
		EVS KABİLESİ
90	Tuleyb b. Umeyr	Rifâa b. Abdülmünzir
91	Kuseyr b. Amr es-Sülemî	Mübeşşir b. Abdülmünzir
92	Yezîd b. Ahnes	Beşîr b. Abdülmünzir (Ebû Lübâbe Beşîr b. Abdülmünzir)
93	Ma'n b. Yezîd	Sa'd b. Ubeyd b. Nu'mân
94	Ahnes	Uveym b. Sâide
		EVS KABİLESİ
95	Sa'd b. Muâz	Sa'lebe b. Hâtib
96	Amr b. Muâz	Hâris b. Hâtib
97	Hâris b. Evs b. Muâz	Râfi' b. Uncude
98	Hâris b. Enes b. Râfi'	Ubeyd b. Ebû Ubeyd
99	Şüreyk (Şerik) b. Enes	Abdullah b. Cübeyr
100	Abdullah b. Hâris	Âsım b. Kays
101	Yezîd b. Seken	Sâlim b. Umeyr b. Sâbit
102	Âmir b. Yezîd	Hâris b. Nu'mân
103	Umâre b. Ziyâd	Nu'mân b. Ebû Hazme b. Nu'mân
104	Sa'd b. Zeyd	Ebû Dayyâh b. Sâbit b. Nu'mân
105	Seleme b. Sellâme	Ebû Habbe b. Amr b. Sâbit
106	Abbâd b. Bişr	Havvât b. Cübeyr b. Nu'mân
107	Seleme b. Sâbit	Abdullah b. Seleme

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
108	Râfî' b. Yezîd	Zeyd b. Eslem b. Sa'lebe
109	İyâs b. Evs	Rib'î b. Ebû Rib'î (Rib'î b. Râfî')
110	Ebü'l-Heysem b. Teyyihân	Âsım b. Adî
111	Ubeyd b. Teyyihân	Ma'n b. Adî
112	Hâris b. Hazme	Sâbit b. Akram
113	Muhammed b. Mesleme	Âsım b. Sâbit b. Kays
114	Seleme b. Eslem	Muattib b. Kuşeyr
115	Abdullah b. Sehl	Ebû Müleyl b. Ez'ar
116	Katâde b. Nu'mân	Umeyr b. Ma'bed b. Ez'ar
117	Ubeyd b. Evs	Sehl b. Huneyf b. Vâhib
118	Nasr b. Hâris	İlyâs b. Katâde
119	Muattib b. Ubeyd	Sâlim b. Ma'kûl (Yeâr/Teâr)
120	Abdullah b. Târik	Ebû Akîl Abdullah b. Sa'lebe (Abdurrahman b. Abdullah b. Sa'lebe Ebû Akîl)
121	Mes'ûd b. Abdüsa'd	Münzir b. Muhammed b. Ukbe
122	Ebü Abs Abdurrahman b. Cebr	Sa'd b. Hayseme
123	Ebü Bürde Hânî b. Niyâr	Münzir b. Kudâme
124	Âsım b. Sâbit b. Ebü'l-Eflah	Mâlik b. Kudâme
125	Muattib b. Kuşeyr b. Müleyk	İbn Arfece (Hâris b. Arfece b. Hâris b. Mâlik)
126	Ebü Müleyk b. Ez'ar	Temîm mevlâ Benî Ganem b. Silm
127	Umeyr b. Ma'bed b. Ez'ar	Nu'mân b. Isr
128	Mübeşşir b. Abdülmünzir	Mâlik b. Nümeyle
129	Rifâa b. Abdülmünzir	Cebr b. Atîk
130	Sa'd b. Ubeyd b. Nu'mân	Katâde b. Nu'mân
131	Uveym b. Sâide	Ubeyd b. Evs
132	Râfî' b. Uncude	Nadr b. Hâris (Nasr b. Hâris)
133	Ubeyd b. Ebû Ubeyd	Abdullah b. Târik
134	Sa'lebe b. Hâtib	Muattib b. Ubeyd
135	Üneys b. Katâde b. Rebîa	Muhammed b. Mesleme
136	Hidâş b. Katâde b. Rebîa	Seleme b. Eslem
137	Ma'n b. Adî	Ebü Abs b. Cebr
138	Sâbit b. Akram	Ebü Bürde Hânî b. Niyâr

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
139	Abdullah b. Seleme	Mes'ûd b. Abdüsa'd
140	Zeyd b. Eslem b. Sa'leme	Sa'd b. Muâz b. Nu'mân
141	Rib'î b. Râfi' el-Hâris	Amr b. Muâz
142	Cebr b. Atîk b. Kays	Seleme b. Sellâme b. Vakş
143	Hâris b. Kays	Seleme b. Sâbit b. Vakş
144	Mâlik b. Nümeyle	Hâris b. Enes b. Mâlik
145	Nu'mân b. Asîr	Sa'd b. Zeyd
146	Sehl b. Huneyf	Râfi' b. Sehl
147	Münzir b. Muhammed b. Ukbe	Hâris b. Hazme b. Adî
148	Ebû Akîl Abdurrahman b. Abdullah	Abdullah b. Sehl b. Râfi'
149	Abdullah b. Cübeyr	Ubeyd b. Teyyihân
150	Hâris b. Nu'mân	Ebü'l-Heysem b. Teyyihân
		Bakış nüshasından eklenen farklı isimler
151	Ebû Dayyâh en-Nu'mân b. Sâbit	Hâris b. Evs
152	Nu'mân b. Ebû Hazme	Habbâb b. Kayzî b. Amr
153	Hâris b. Ebû Hazme	Abbâd b. Bişr b. Vakş
154	Ebû Habbe b. Sâbit	Zuheyr b. Râfi'
155	Ebû Hanne b. Mâlik	Üneys b. Katâde Not: Bu kısımda geçen Sübeyk b. Hâtib b. Kays, Taberânî nüshasında Hazreçliler kısmında Sübey' b. Kays olarak yer almıştır.
		HAZREÇ KABİLESİ
156	Sâlim b. Umeyr	Hirâş b. Sımme b. Amr
157	Âsım b. Kays b. Sâbit	Abdullah b. Amr b. Harâm
158	Sa'd b. Hayseme	Hubâb b. Münzir b. Cemûh
159	Münzir b. Kudâme	Umeyr b. Humâm b. Cemûh
160	Mâlik b. Kudâme	Temîm mevlâ Hirâş b. Sımme
161	Hâris b. Arfece	Muâz b. Amr b. Cemûh
162	Temîm mevlâ Benî Ganem	Muavviz b. Amr b. Cemûh
	Evs'ten Bedr'e katılmayan ama ganimet verilenler	
163	Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir	Ukbe b. Âmir b. Nâbî
164	Hâris b. Hâtib	Habîb b. Sad Habîb b. Esved Hubeyb b. Sa'd
165	Âsım b. Adî	Hallâd b. Amr b. Cemûh
166	Havvât b. Cübeyr	Sâbit b. Sa'lebe

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
	Evs'ten Bedir'e katıldığı ihtilafı olanlar ancak ganimetten pay alanlar	
167	Ziyâd b. Seken	Umeyr b. Hâris b. Libde
168	Hâris b. Evs	Ma'bed b. Kays b. Sahr
HAZREÇ KABİLESİ		
169	Ebû Şeyh Übey b. Sâbit	Bişr b. Berâ b. Ma'rûr
170	Evs b. Sâbit	Sinân b. Sayfî
171	Ebû Talha Zeyd b. Sehl	Abdullah b. Ced b. Kays b. Sahr
172	Enes b. Muâz b. Enes	Utbe b. Abdullah b. Sahr
173	Übey b. Kâ'b	Tufeyl b. Nu'mân b. Hansâ
174	Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd	Tufeyl b. Mâlik b. Hansâ
175	Umâre b. Hazm	Câbir b. Abdullah b. Riâb (Câbir b. Abdullah b. Riyâb)
176	Sâbit b. Hâlid	Huleyde b. Kays b. Nu'mân (Hâlid b. Kays, Halîd b. Kays)
177	Sürâka b. Kâ'b	Yezîd b. Münzir b. Serh
178	Süleym b. Kays b. Fahd	Dahhâk b. Hârise b. Zeyd
179	Hârise b. Nu'mân	Esved b. Rizn (Sevâd b. Rizn)
180	Süheyl b. Râfi'	Ma'kıl b. Münzir b. Serh
181	Sehl b. Râfi'	Abdullah b. Nu'mân b. Beldeme
182	Mes'ûd b. Evs b. Zeyd	Cebbâr b. Sahr
183	Ebû Huzeyme b. Evs	Nu'mân b. Sinân
184	Râfi' b. Hâris	Yezîd b. Âmir b. Hudeyde / Hadîde (Ebû'l-Münzir)
185	Muâz b. Hâris	Süleym b. Amr b. Hudeyde
186	Muavviz el-Hâris	Kutbe b. Âmir b. Hudeyde
187	Avf b. Hâris	Antere b. Amr mevlâ Süleym
188	Nu'mân b. Amr	Absî b. Übey
189	Âmir b. Muhalled	Sa'lebe b. Aneme b. Adî
190	Abdullah b. Kays b. Halde	Ebü'l-Yeser Kâ'b b. Amr
191	Sâbit b. Amr	Sehl b. Kays b. Ebû Kâ'b
192	Sa'lebe b. Amr	Amr b. Aneme b. Adî
193	Sehl b. Atîk	Muâz b. Cebel
194	Adî b. Zağbâ	Abdullah b. Üneys
195	Vedîa b. Amr	Abdullah b. Revâha
196	Hârise b. Sürâka	Hallâd b. Süveyd

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
197	Amr b. Sa'lebe	Hârice b. Zeyd
198	Muharrer b. Mâlik	Sa'd b. Rebî'
199	Selîb b. Kays	Beşîr b. Sa'd b. Sa'lebe (Beşîr b. Sa'd Ebû'n-Nu'mân)
200	Ebû Selîb Üseyre	Simâk b. Sa'd b. Sa'lebe
201	Âmir b. Ümeyye	Abdullah b. Ubeys (Abdullah b. Abs)
202	Ebû'l-A'ver el-Hâris b. Zâlim	Ubâd b. Kays b. Âmir (Abbâd b. Kays b. Âmir Ubâde b. Kays b. Kâ'b)
203	Harâm b. Milhân	Hureys b. Zeyd b. Sa'lebe
204	Süleym b. Milhân	Süfyân b. Bişr
205	Sevâd b. Gaziyye	Temîm b. Yeâr b. Kays
206	Abdullah b. Kâ'b b. Amr	Abdullah b. Urfuta
207	Ebû Dâvûd Umeyr b. Âmir	Zeyd b. Mizyen (Zeyd b. Müzenî Zeyd b. Müzyen b. Kays)
208	Sürâka b. Amr b. Atyye	Abdullah b. Umeyr (Abdullah b. Rebî')
209	Kays b. Muhalled b. Sa'lebe	Yezîd b. Hâris b. Fûshum
210	Süleym b. Hâris b. Sa'lebe	Sübey' b. Kays (Bahşîş nüshasında Evsli olarak geçen Sübeyk b. Hâtîb b. Kays ile aynı kişi)
211	Nu'mân b. Abdüamr	Ebû Dücâne Simâk
212	Dahhâk b. Abdüamr	Münzir b. Amr
213	Kâ'b b. Zeyd b. Kays	Kâ'b b. Cemmâz b. Sa'lebe Kâ'b b. Hammâd b. Sa'lebe Kâ'b b. Cebbâr b. Sa'lebe
214	Sa'îd b. Sehl b. Mâlik	Ebû Üseyd Mâlik b. Rebîa
215	Büceyr b. Ebû Büceyr	Mâlik b. Mes'ûd
216	Abdullah b. Revâha b. Sa'lebe	Abdürab b. Hakkî (Abdürab b. Hakk b. Evs b. Kays)
217	Sa'd b. Rebî'	Besbes b. Amr el-Cühenî
218	Hârice b. Zeyd	Ziyâd b. Ahraş b. Amr Ziyâd b. Amr el-Cühenî
219	Hallâd b. Süveyd	Sa'd b. Osmân b. Halde (Ebû Ubâde)
220	Beşîr b. Sa'd	Ukbe b. Osmân b. Halde
221	Simâk b. Sa'd	Râfî' b. Muallâ b. Levzân
222	Yezîd b. Hâris b. Kays	Hilâl b. Muallâ b. Levzân

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
223	Hubeyb b. Yesâf	Abbâd b. Kays b. Âmir
224	Abdullah b. Zeyd b. Abdürabbih	Mes'ûd b. Sa'd b. Kays
225	Hureys b. Zeyd b. Abdürabbih	Zekvân b. Abdükays
226	Süfyân b. Bişr b. Amr	Mes'ûd b. Halde b. Âmir b. Mahled (Mes'ûd b. Hâlid b. Âmir b. Mahled)
227	Temîm b. Yeâr b. Kays	Muâz b. Mâis b. Kays
228	Zeyd b. Müzeyyen b. Kays	Âiz b. Mâis b. Kays
229	Abdullah b. Urfuta b. Adî	Ebû Hâlid b. Kays Ebû Hâlid Hâris b. Kays b. Hâlid b. Muhalled
230	Abdullah b. Rebî'	Cübeyr b. Hâlid b. Mahled b. İyâs (Cübeyr b. İyâs)
231	Abdürabbih b. Hak b. Evs	Fâkih b. Bişr b. Fâkih
232	Münzir b. Amr	Es'ad b. Yezîd
233	Ebû Dücâne Simâk b. Hareşe	Ubeyd b. Zeyd
234	Ebû Üseyd Mâlik b. Rebîa	Rifâa b. Râfi' b. Mâlik el-Aclân
235	Mâlik b. Mes'ûd b. Beden	Hallâd b. Râfi' b. Mâlik el-Aclân
236	Besbes b. Amr b. Sa'lebe	Ziyâd b. Lebîd b. Sa'lebe b. Sinân
237	Ziyâd b. Amr	Ferve b. Amr b. Vezefe
238	Damre b. Amr	Hâlid b. Kays b. Mâlik b. Aclân
239	Abdullah b. Âmir el-Belevî	Ruhayle b. Sa'lebe b. Hâlid
240	Kâ'b b. Cemmâz	Halife b. Adî
241	Evs b. Havlî	Abdullah b. Abdullah b. Übey b. Selûl
242	Zeyd b. Vedîa b. Amr	Evs b. Abdullah b. Hâris
243	Rifâa b. Amr	Ukbe b. Vehb b. Kelede
244	Ma'bed b. Abbâd b. Kaş'ar	Zeyd b. Vedîa b. Amr
245	Ukbe b. Vehb	Rifâa b. Amr b. Zeyd
246	Âmir b. Seleme b. Âmir	Âmir b. Seleme b. Âmir
247	Âsım b. Ukeyr	Âsım b. Ukeyr (Âsım b. Bükeyr)
248	Ubâde b. Sâmit	Ma'bed b. Kays Ma'bed b. Kuşeyr Ebû Humejdâ b. Fedm Ma'bed Ebû Humejdâ Ma'bed b. Ubâde b. Kays Ma'bed b. Ubâde b. Kaş'ar
249	Nu'mân el-A'rec b. Mâlik	Evs b. Sâmit
250	Nu'mân b. Mâlik b. Sa'lebe	Mâlik b. Duşşüm b. Mâlik
251	Mâlik b. Duşşüm	Nu'mân b. Mâlik b. Sa'lebe

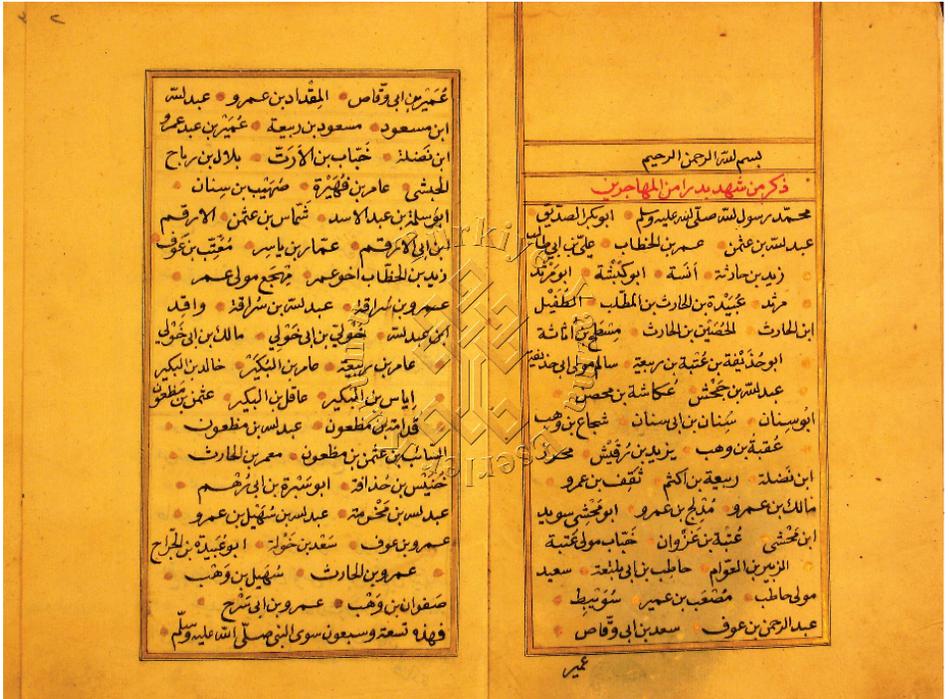
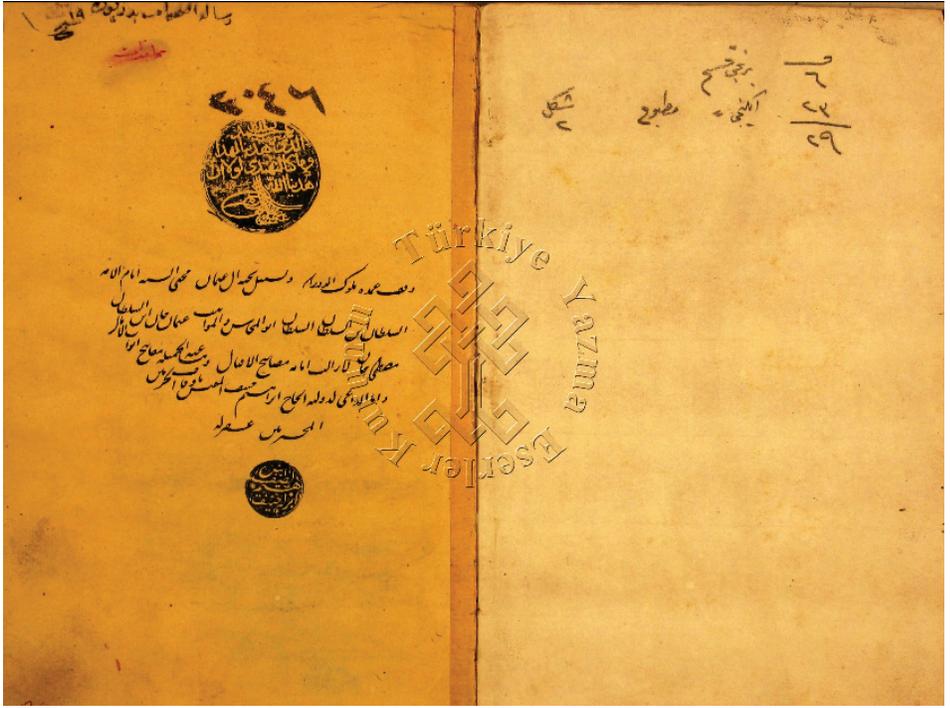
Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
252	Hâris b. Hazme	Mücezzer b. Ziyâd b. Amr (Mücedder b. Ziyâd b. Amr)
253	Nevfel b. Abdullah b. Nadle	Abbâd b. Haşhâş b. Amr Ubâde b. Hashâs b. Amr
254	İtbân b. Mâlik	Behhâs b. Sa'lebe b. Hazme
255	Müleyl b. Vebre	Abdullah b. Sa'lebe b. Hazme
256	Sâbit b. Hezzâl	Utbe b. Rebîa
257	Rebî' b. İyâs	İtbân b. Mâlik b. Amr
258	Vezeka b. İyâs	İsmet b. Husayn
259	Mücezzer b. Ziyâd	Müleyl b. Vebre
260	Abde b. Hashâs	Rebî' b. İyâs
261	Behhâs b. Sa'lebe b. Hazme (Sadece 1. risalede adı geçer)	Nevfel b. Sa'lebe b. Abdullah
262	Abdullah b. Sa'lebe	Amr b. İyâs
263	Amr b. İyâs b. Zeyd	Sâbit b. Hezzâl b. Amr
264	Abdullah b. Amr b. Harâm	Veraka b. İyâs b. Amr (Vedfe b. İyâs b. Amr)
265	Amr b. Cemûh	Sâbit b. Rebîa
266	Muavviz b. Amr	Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd b. Kuleyb
267	Hallâd b. Amr	Sâbit b. Hâlid b. Nu'mân
268	Muâz b. Amr	Umâre b. Hazm b. Zeyd
269	Hirâş b. Simme	Sürâka b. Kâ'b
270	Umeyr b. Humâm b. Cemûh	Meş'ûd b. Evs b. Yezîd b. Esrem
271	Hubâb b. Münzir b. Cemûh	Huzeyme b. Evs
272	Ukbe b. Âmir b. Nâbî	Râfi' b. Hâris b. Sevâd
273	Sâbit b. Sa'lebe	Hârise b. Nu'mân
274	Amr b. Hâris	Süleym b. Kays b. Fahd
275	Temîm mevlâ Hirâş b. Simme	Adî b. Ebû'z-Zağbâ
276	Habîb b. Esved	Süheyl b. Râfi' b. Ebû Amr
277	Berâ b. Ma'rûr	Muavviz b. Afrâ (Muavviz b. Hâris)
278	Bişr b. Berâ	Avf b. Afrâ (Avf b. Hâris)
279	Abdullah b. Ced	Muâz b. Afrâ (Mûaz b. Hâris b. Rifâa b. Hâris)
280	Utbe b. Abdullah b. Sahr	Nuaymân b. Amr b. Rifâa (Nu'mân b. Amr b. Rifâa)
281	Sinân b. Sayfî	Abdullah b. Kays b. Halde
282	Tufeyl b. Mâlik	Âmir b. Mahled b. Hâris

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
283	Cebbâr b. Sahr	Sâbit b. Amr b. Zeyd b. Adî
284	Yezîd b. Hizâm	Vedîa b. Amr
285	Mes'ûd b. Zeyd	Übey b. Kâ'b
286	Yezîd b. Münzir	Enes b. Muâz b. Enes b. Kays
287	Ma'kıl b. Münzir	Evs b. Sâbit b. Münzir
288	Abdullah b. Nu'mân b. Belzeme	Ebû Şeyh b. Sâbit b. Münzir
289	Abdullah b. Abdümenâf	Ebû Talha Zeyd b. Sehl
290	Huleyd b. Kays	Sa'lebe b. Amr b. Mihsan
291	Hallâd b. Kays	Sehl b. Atîk b. Nu'mân
292	Lübde b. Kays	Hâris b. Simme b. Amr b. Atîk
293	Câbir b. Abdullah b. Riâb	Hârise b. Sürâka b. Hâris
294	Dahhâk b. Hârise	Amr b. Sa'lebe b. Vehb b. Adî
295	Sevâd b. Rizn	Selîb b. Kays b. Amr
296	Ma'bed b. Kays b. Sayfî	Ebü'l-A'ver b. Hâris
297	Abdullah b. Kays	Ebü Selîb Üseyre b. Amr
298	Hamza b. Humeyyir	Sâbit b. Hansâ b. Amr (Sâbit b. Hassân b. Amr)
299	Abdullah b. Humeyyir	Âmir b. Ümeyye b. Zeyd b. Hashâs
300	Nu'mân b. Sinân	Sevâd b. Gaziyye
301	Kutbe b. Âmir	Süleym b. Milhân
302	Süleym b. Âmir	Harâm b. Milhân
303	Ebü'l-Yeser Kâ'b b. Amr	Kays b. Ebû Sa'saa (Kays b. Übey b. Ebû Sa'saa)
304	Sayfî b. Sevâd	Abdullah b. Kâ'b b. Amr
305	Sa'lebe b. Aneme	Usayme min Esed b. Huzeyme (Usayme el-Eşcaî)
306	Abs b. Âmir b. Sinân	Kays b. Mahled b. Sa'lebe (Kays b. Muhalled b. Sa'lebe)
307	Sehl b. Kays	Ebü Dâvûd Umeyr b. Âmir (Umeyr b. Âmir b. Mâlik)
308	Muâz b. Cebel	Sürâka b. Amr b. Atıyye
309	Zekvân b. Abdükays	Nu'mân b. Abdüamr b. Mes'ûd
310	Sa'd b. Osmân b. Halde	Dahhâk b. Abdüamr
311	Ukbe b. Osmân b. Halde	Süleym b. Hâris b. Sa'lebe
312	Kays b. Mihsan b. Halde	Câbir b. Hâlid b. Abdüleşhel
313	Hâris b. Kays b. Halde	Kâ'b b. Zeyd b. Kays b. Mâlik

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
314	Cübeyr b. İyâs	Sa'îd b. Süheyl b. Abdüleşhel Sa'd b. Süheyl b. Abdüleşhel Sa'd b. Sehl b. Abdüleşhel
315	Mes'ûd b. Halde b. Mahled	Büceyr b. Ebû Büceyr
		Bakış nüshasından eklenen farklı isimler
316	Abbâd b. Kays b. Âmir	Sa'd b. Süveyd
317	Râfi' b. Mâlik	Amr b. Ebû Züheyr b. Mâlik
318	Rifâa b. Râfi'	Hubeyb b. İsaf b. İnebe (Habîb b. İsaf)
319	Hallâd b. Râfi'	Abdullah b. Zeyd b. Sa'lebe (Abdullah b. Abdürab)
320	Ubeyd b. Zeyd b. Âmir	Abdullah b. Müzeyyen
321	Aclân b. Nu'mân b. Âmir	Abdullah b. Rebî'
322	Es'ad b. Yezîd b. Fâkih	Ukbe b. Rebîa (Utbe b. Rebîa)
323	Fâkih b. Bişr b. Fâkih	Hâris b. Hazme
324	Muâz b. Mâis b. Kays	Damre b. Kâ'b b. Amr
325	Âiz b. Mâis b. Kays	Hârise b. Humeyyir
326	Mes'ûd b. Sa'd b. Kays	Abdullah b. Humeyyir
327	Râfi' b. Muallâ b. Levzân	Esved b. Zeyd b. Sa'lebe
328	Ziyâd b. Lebîd	Yezîd b. Hüdâm
329	Halife b. Adî b. Amr	Abdullah b. Abdümenâf b. Nu'mân
330	Ferve b. Amr	Enes b. Katâde
331	Hâlid b. Kays	Râfi' b. Mâlik el-Aclân
332	Ruhayle b. Sa'lebe	Âsım b. Adî
333	Mürâre b. Rebî' el-Amrî	Muharrere b. Âmir b. Mâlik
334	Hilâl b. Ümeyye el-Vâkîfî	İsmet min Benî Esed b. Huzeyme
	Hazreç'ten Bedir'e katılmayan ancak ganimet alan	
335	Hâris b. Sımme	Kâ'b b. Himmân b. Sa'lebe
336	Sa'd b. Sa'd b. Mâlik	Kays b. Seken b. Kays b. Zeûrâ
	Hazreç'ten Bedir'e katılmaları ihtilâflı olan kişiler	
337	Ebû Hubeyb (Habîb) b. Zeyd b. Hubâb	Ubbâd b. Kays b. Âmir b. Hâlid b. Muhalled
338	Rifâa b. Hâris	Ümeyye b. Levzân b. Sâlim b. Mâlik
		Geride kalanlar (Bu kişilerin isimleri yukarıdaki listede zaten vardır)
339	Amr b. Kays (1. defa)	Osmân b. Affân b. Ebû'l-Âs

Bedir Ashabının Müelliflere Göre İsimleri		
340	Kays b. Amr	Talha b. Ubeydullah b. Osmân
341	Âmir b. Sa'd	Sa'id b. Zeyd
342	Usayme	Ebû Lübâbe
343	Ebû Sirme Kays b. Ebû Kays	Hâris b. Hâtib
344	Temîm b. Abdüamr	Havvât b. Cübeyr
345	Abdullah b. Umeyr b. Hârise	Âsım b. Adî
346	Ebû Mes'ûd Ukbe b. Amr	Hâris b. Simme
347	Sa'd b. Ubâde	
348	Mâlik b. Rifâa	
349	İsmet b. Husayn b. Vebre	
350	Hübeyl b. Husayn b. Vebere	
351	Utbe b. Rebîa	
352	Câbir b. Abdullah	
353	Muâz b. Simme	
354	Umeyr b. Harâm b. Amr	
355	Umeyr b. Âmir	
356	Amr b. Talk b. Zeyd	
357	Tufeyl b. Nu'mân	
358	Ebû Katâde b. Rib'î b. Belzeme	
359	Hilâl b. Muallâ	
360	Râşid b. Muallâ	
361	Ebû Kays b. Muallâ	
362	Gannâm b. Evs	
363	Atyye b. Nüveyre	
364	Ebû Hârice Amr b. Kays (2. defa)	

Ek 2: Bedir ashabıyla ilgili Yûsufefendizâde'nin Esmâü Ashâbi'l-Bedr adlı çalışması

ذكر من لم يشهد لها وضرب الرسول صلى الله عليه وسلم
بسمه واجرهم من المهاجرين
 عثمان بن عفان • طلحة بن عبد الله • سعيد بن زيد
ذكر من اختلف في شهوده بدرهم
 صلح مولانا العاص وهب بن سعد عياض
 ابن زهير حاطب بن عمرو خرهم بن فالك
 سبرة بن فارك • طليب بن عبيد • كثير بن عمرو
 التسلي • يزيد بن الاخلس • معن بن زيد
 الاكحش • فهذه اربعة عشر من لم يشهد لها وضرب
 رسول الله صلى الله عليه وسلم واجره ومختلف في شهوده
ذكر من شهد عام الاضمار من الاوس
 سعد بن معاذ • عمر بن معاذ • الحارث بن اوس
 ابن معاذ • الحارث بن اوس بن رافع • شريك بن انس
 عبد الله بن الحارث • يزيد بن السكن
 عامر بن يزيد • عمار بن زياد • سعد بن زيد
 سلم بن سلامة • عتبة بن ابي ربيعة • سلم بن ثابت
 رافع بن زيد • ياس بن اوس • ابو الجهم بن اليهمان
 نجيد بن اليهمان • الحارث بن عكرمة • محمد
 ابن سنان • سلم بن اسلم • عبد الله بن سنان

قادة بن النعمان • عبيد بن اوس • نصر بن الحارث
 • معتب بن عبيد • عبد الله بن طارق
 مسعود بن عبد الله • ابو عكرمة عبد الرحمن بن عكرمة
 ابو بردة هاني بن دينار • عاصم بن ثابت بن ابي ارفح
 • معتب بن هشير بن ملك • ابو مالك بن الازعر
 • عبيد بن عبد الله بن الازعر • مكي بن عبد المنذر
 • رفاع بن عبد المنذر • سعد بن عبيد بن النعمان
 • عوسم بن ساعدة • رافع بن عاصم • عبيد
 ابن ابي عبيد • ثعلبة بن حاطب • انيس بن قدامة
 ابن ربيعة • خديجة بن قدامة بن ربيعة • معن
 ابن عددي • ثابت بن ارقم • عبد الله بن سنان
 زيد بن اسلم بن عبيد • رفيع بن رافع بن الحارث
 • محمد بن حنبل بن قيس • الحارث بن قيس • مالك
 ابن مكي • النعمان بن عيسى • سهل بن حنيف
 المنذر بن محمد بن عقيقة • ابو عجيل عبد الرحمن بن عبد
 عبد الله بن عبيد • الحارث بن النعمان
 ابو ضاحح النعمان بن ثابت • النعمان بن ابي هريرة
 الحارث بن ابي هريرة • ابو حنيفة بن ثابت • ابو حنيفة
 ابن مالك • سالم بن عكرمة • عاصم بن قيس بن ثابت

قادة

ابو حنيفة بن عاصم

سعد بن حنيفة • المنذر بن قدامة • مالك بن قدامة
 الحارث بن عكرمة • عبيد بن قيس بن عكرمة • ثابت بن عكرمة
 فهذه ثمانية وستون من الاضمار من الاوس
ذكر من لم يشهد لها وضرب الرسول صلى الله عليه وسلم
بسمه واجرهم منهم
 ابو لمية بن عبد المنذر • الحارث بن حاطب
 عاصم بن عددي • شعرة بن جبيرة
ذكر من اختلف في شهوده بدرهم
 زياد بن السكن • الحارث بن اوس
 فهذه ستة نفر من لم يشهد لها وضرب رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لدفعه عليه وسلم واجره ومن اختلف في شهوده
ذكر من شهد عام الاضمار من الخزرج
 ابو شيخ ابن بن ثابت • اوس بن ثابت • ابو طلحة
 زيد بن سهل • انس بن عاذ بن انس • ابي بكر
 ابو ايوب خالد بن زيد • عمار بن خرهم
 ثابت بن خالد • سراق بن كعب • سليم بن قيس
 ابن فهدي • حارثة بن النعمان • سهل بن رافع • سهل
 ابن رافع • مسعود بن اوس بن زيد • ابو حنيفة بن اوس
 رافع بن الحارث • معاذ بن الحارث

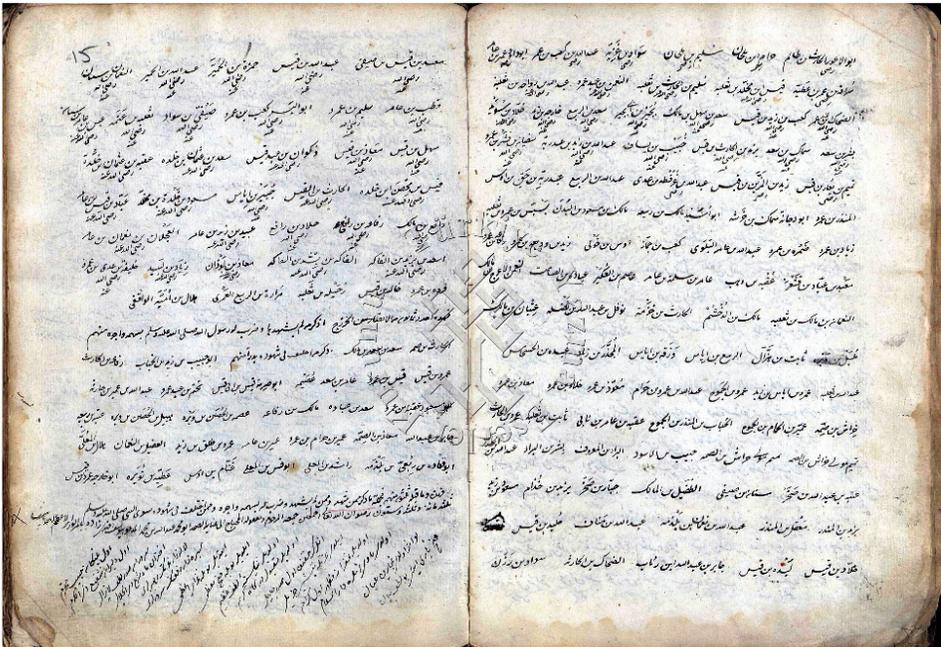
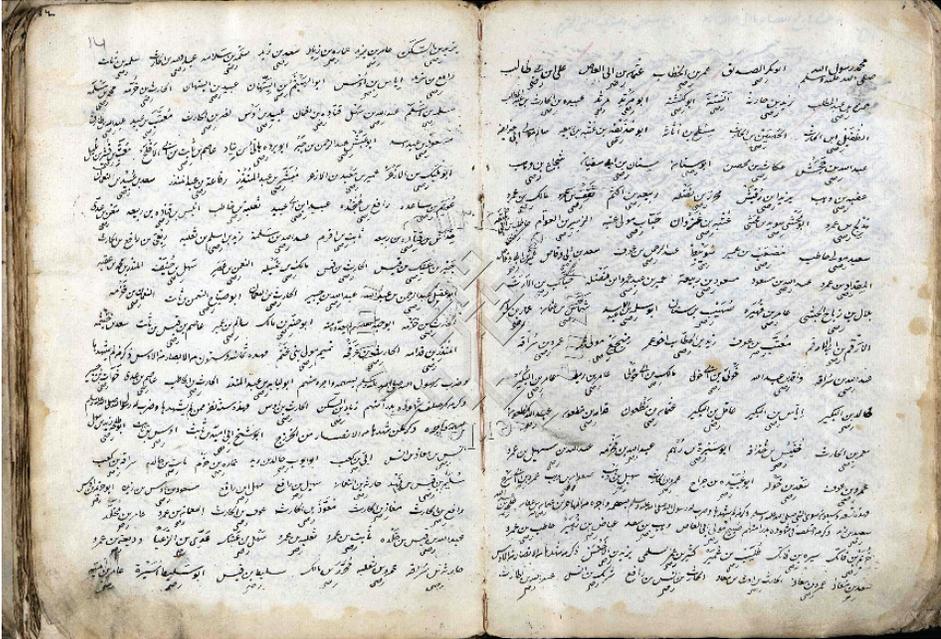
مؤذنين الحارث • عوف بن الحارث • النعمان بن عمرو
 عامر بن عثمان • عبد الله بن قيس بن عكرمة • ثابت بن عكرمة
 ثعلبة بن عمرو • سهل بن عتيك • عددي بن
 الزبير • وديعة بن عمرو • حارثة بن سراق
 عمرو بن ثعلبة • حنظل بن مالك • سليط
 ابن قيس • ابو سليط السيرة • عامر بن امية
 ابو الاعمى الحارث بن ظالم • حرام بن ملحان • سليم
 بن ملحان • سواد بن غزيرة • عبد الله بن كعب بن عمرو
 ابو اودعيرة بن عامر • سراق بن عمرو بن عطيبة
 قيس بن عاصم بن ثعلبة • سليم بن الحارث بن ثعلبة
 النعمان بن عبد الله بن عمرو • النعمان بن عبد عمرو
 كعب بن زيد بن قيس • سعد بن سهل بن مالك
 كعب بن ابي عكرمة • عبد الله بن رواحة بن ثعلبة
 سعد بن الربيع • خارجة بن زيد • خلاص بن سواد
 بشير بن سعد • سماك بن سعد • يزيد بن الحارث
 ابن قيس • حبيب بن اساف • عبد الله بن زيد بن
 عبد الله بن عمرو • حنظل بن زيد بن عبد الله • سنان بن
 ابن عمرو • عبيد بن قيس • زيد بن الحارث بن
 قيس • عبد الله بن عكرمة بن عددي

مؤذنين

٤

Ek 3: Bedir ashabıyla ilgili Yûsufendizâde'nin Risâle fi zikri men şehide ve men lem yeşhed ve duribe lehû bi-sehmihi ve ecirihî ve men uhtulife fi şühûdihî siva'n-nebî adlı çalışması

Extended Summary

The Names of the Companions of Badr and the Perspectives of Mūsā b. ‘Uqba, one of the Firs Siyar Writers, and Yusuf Efendizāde of Amasya, an Ottoman Scholar, Regarding These Names

The Battle of Badr, which took place in 624, was one of the most important battles of the Prophet Muhammad’s life. The Prophet’s companions who participated in the Battle of Badr were called the Companions of Badr. According to the first Islamic historians the number of Badr Companions was between 313–316.

In Ottoman society it became a custom to recite the names of the Companions of Badr as a prayer. Those who asked Allah for help, victory, healing, forgiveness, blessing, spiritual authority, security, and protection were advised to recite the names of the Companions of Badr in order to have their prayers accepted. Islamic historians and scholars have written various works and treatises on the names of the Companions of Badr.

The first author of *siyar* to write a list of the names of the Companions of Badr was Mūsā b. ‘Uqba (d. 141/758). Mūsā b. ‘Uqba met the Companions ‘Abdullah b. ‘Umar (d. 73/693) and Jābir b. ‘Abdullah (d. 78/697) and narrated hadith to Umm Khālid. He was an important scholar of the tābiin period. He gave lectures at the Masjid al-Nabawi in Medina. He was among the first authors to write a work in the field of *meghāzi*. His *meghāzi* was edited by Muḥammad Baqshish under the title *Meghāzi li Mūsā b. ‘Uqba* and by Muḥammad al-Tabarāni under the title *Meghāzi Sayyidina Muḥammad*. In these copies the names of the Companions of Badr are discussed in three main categories: the *Muḥajireen*, the *Awsīs*, and the *Khazraj*.

According to Baqshish the names of 297 Companions (79 *Muḥajir*, 61 *Aws*, and 157 *Khazraj*) are recorded as the Companions of Badr. According to al-Tabarāni the names of 303 individuals (82 *Muḥajir*, 61 *Aws*, and 160 *Khazraj*) are written as the Companions of Badr. However, these two copies contain different names. It is not simply that there are more names in one copy than there are in the other. Not all the people in the lists are the same. When Tabarāni’s copy and Baqshish’s copy are combined and a single list is prepared with every name accounted for, the total number of the companions of Badr is 338.

One of the longest lists of the Companions of Badr in the Ottoman period was given by Yusuf Efendizāde, a scholar from Amasya. Yusuf Efendizāde lived between 1656–1754 and authored many works in the fields of hadith, *tafsir*, *qiraat*, theology, and philosophy including two treatises on the Companions of Badr. The first one was *Esmāu Ashābi’l-Badr* and the other one was *Risāle fi zikri men shahide wa men lem yashhed wa duribe lehū bi-sehmihi wa ecirihī wa men uhtulifa fi shuhūdihi siva’n-nabi*.

These treatises are available at the Presidency of the Manuscript Society of Turkey. The date of authorship is not clearly stated in either treatise. However, the first treatise, *Esmāu Ashābi’l-Badr*, was written during the reign of the Grand Vizier Shahla Haji Ahmed Pasha (1740–1742), and the second was written sometime later. In both

treatises the names of the Companions of Badr are classified in nine categories. In total the names of 364 companions are mentioned. The names of eight were repeated once. Therefore, the actual number of Badr companions given by Yusuf Efendizâde in his treatises was 356.

In this study the names of the Companions of Badr given in Yusuf Efendizâde's treatises and the al-Tabarâni and Bakshish copies of Mūsâ b. 'Uqba's *al-Meghâzi* are analyzed and compared. Most of the names are identical but some are different. Yusuf Efendizâde identified a total of 54 different names as the Companions of Badr, 9 from the *Muḥajireen*, 9 from the *Awsis*, and 36 from the *Khazraj*. On the other hand, there are 29 different names in al-Tabarâni and al-Baqshish copies. Four of them are from the *Muḥajireen*, 5 from the *Awsis*, and 20 from the *Khazraj*.

Yusuf Efendizâde did not include all the names given by Mūsâ b. 'Uqba about the Companions of Badr in his (Yusuf's) treatises. This indicates that he did not directly benefit from Mūsâ b. 'Uqba's work. There were many Companions whose names were spelled differently in Yusuf Efendizâde's treatises and Mūsâ b. 'Uqba's copies but who were the same people. When the relevant names are examined, it is found that the names of 57 Companions including 12 *Muḥajireen*, 9 *Awsis*, and 36 *Khazraj* were individuals whose names occurred in both but were spelled differently.

When the names of Muṣâ b. 'Uqba's companions in al-Tabarâni and Baqshish copies and Yusuf Efendizâde's treatises are combined, the total number of Badr companions reaches 393. There are 54 different names in Yusuf Efendizâde's treatises and 29 different names in Mūsâ b. 'Uqba's copies. Across these works 310 companions were agreed to be the companions of Badr, and 83 names were disputed. Considering that the number of the companions of Badr according to the earliest sources of Islamic history was between 313–316, the names of approximately 77 extra companions were included in the sources. Some of these extra names were different individuals, while others were the same person but with different names and identification tags.